

P. Jerndorff-Jessen

- *skolemand og autoriseret oversætter*

Halvor Petersen

2005

P. Jerndorff-Jessen - skolemand og autoriseret oversætter

© Copyright 2005

Halvor Petersen

Ejlskovvej 2, Himmelev

4000 Roskilde

4635 4104

halvorpetersen@webspeed.dk

Omslag: Finn Hagen Storgaard

Originalmanuskript i pdf-format

Ikke udgivet

Forfatteren har 28. februar 2012 givet tilladelse til, at denne biografi i en pdf-fil overdrages til det Det Kongelige Biblioteks Håndskriftssamling. Der foreligger ikke noget 'traditionelt' originalmanuskript, idet værket kun foreligger digitalt.

Eftertryk eller kopiering samt enhver kommerciel anvendelse af denne biografi må kun ske efter forudgående aftale med forfatteren eller dennes rettighedsmæssige efterfølgere. Til privat eller forskningsmæssig brug kan der citeres fra bogens tekst efter de sædvanligt gældende regler, ligesom fotos, illustrationer m.v. kan gengives med henvisning til kilden.

Supplerende oplysninger om P. Jerndorff-Jessen kan fås hos hans sønnesøn

Henrik Okkels

Hovgårdvej 26, Rodskov

8543 Hornslet

8699 6799

henrik.okkels@gmail.com

Vemmelev og Rodskov

28. februar 2012

Halvor Petersen / Henrik Okkels

Fotografiet på omslaget er optaget af
P. Jerndorff Jessen jun. i 1926 og viser hans
73-årige far som oversætter i lejligheden
på Lauritz Sørensens Vej 2, Frederiksberg
(her indsat på side 47 efter noterne)

Indhold

Forord	4
Rødderne	9
Studieår i Jelling 1872-75	14
Skolelærereksamen 1875	10
Huslærer på Oustrupgaard 1875-78	11
Eksamen i engelsk 1877	11
Lærer på Skolen på Niels Ebbesens Vej 1878-96	12
Fast lærer 1882	12
Ægteskab med Agnes Dumont Hansen 1885	12
De første oversættelser	14
"Kong Salomons Miner" 1886	14
Kaptein Flints Arv / Skatteøen	18
Sherlock Holmes-oversættelser fra 1892	21
Lærer på Skolen på Solbjergvej 1896-1906	26
Overlærer 1898	26
Tysklandsrejsen 1898	26
Samarbejde med Carl Allers Etablissement fra 1899	26
Agnes Dumont Hansen dør 1901	28
Ægteskab med Lucie Marie Tauber 1903	28
Sidste Rider Haggard-oversættelser	28
Udbredelse	29
Skoleinspektør på Skolen på Duevej 1906-22	31
Sønnens erindringer fra barndoms- og ungdomstid på Duevej	32
Redaktør af Martins Junior Bøger fra 1908	33
Besøg af forfatteren H. Rider Haggard 1910	34
Englandsrejsen 1911	35
Internatsagen 1913	36
Pensionist 1922-42	40
Italiensrejsen med hustruen 1922-23	40
Nye Ellis-oversættelser til Gyldendal	41
Politikens hyldest ved P. Jerndorff-Jessens 85-årsdag	43
Sidste år, fortsat oversætterarbejde, død	44
Noter	45
[Foto til omslag/forside]	47

Forord

Mange har spurgt mig om, hvordan jeg fandt på at beskæftige mig med oversætteren Peter Jerndorff-Jessen, der levede fra 1853 til 1942. De færreste kender ham i dag, men for 100 år siden var han almindelig kendt herhjemme takket være hans oversættelser af mangfoldige engelske romaner. Han var den første, der gengav Rider Haggards spændingsromaner og Conan Doyles fortællinger om Sherlock Holmes i "autoriseret oversættelse" til stor glæde for det danske publikum. Og det var Jerndorff-Jessen, der i årevis underholdt Familie-Journalens læsere med oversatte noveller, og som på sine ældre dage oversatte et væld af amerikanske indianerfortællinger. Samtidig gjorde han i årene 1878-1922 en glimrende karriere inden for Frederiksberg skolevæsen, hvor han endte som skoleinspektør i 1906.

Mit kendskab til Peter Jerndorff-Jessens indsats begyndte med en bog, som en af mine bekendte havde fundet på et loppemarkedovre på Samsø. Da hun og hendes mand besøgte os i sommeren 2003, talte hun meget begejstret om bogen, der var skrevet af forfatteren H. Rider Haggard og havde titlen "Rural Denmark and it's Lessons". Bogen handlede om hans besøg i Danmark 1910 og var en hyldest til andelsbevægelsen i det danske landbrugssamfund. Finderen af bogen syntes, at den burde foreligge på dansk, og da hun havde læst i bogen, at *Politiken* allerede havde sørget for en oversættelse, lovede jeg at søge det bekræftet. På det tidspunkt var der overhovedet ikke tale om Jerndorff-Jessen, og havde nogen spurgt mig om, hvem han var, havde jeg ikke anet det.

På Landbohøjskolens bibliotek lånte jeg Rider Haggards bog fra 1911, men heri stod der ikke noget om oversættelsen. Derimod blev jeg i bogen præsenteret for skoleinspektør Jerndorff-Jessen, som Rider Haggard besøgte under Danmarksrejsen på Skolen på Duevej. Han kendte ham som sin oversætter gennem mange års korrespondance, og fik ham til at levere stoffet til bogens afsnit om undervisningen i den kommunale børneskole i Danmark. Nu vidste jeg så, hvem Jerndorff-Jessen var, men må indrømme, at han i første omgang kun havde vakt min interesse, fordi vi havde et barnebarn, som gik på Duevejens skole, og en datter og hendes mand, der netop havde købt hus på Duevej.

Jeg ringede så til *Politikens Oplysning* for at høre, om de kendte noget til bladets oversættelse af Rider Haggards bog. Man kunne ikke umiddelbart svare på spørgsmålet, men lovede at undersøge sagen. Et par dage senere blev jeg bekendt med en artikel, som Jerndorff-Jessen jun. havde skrevet i *Bogens Verden* fra 1991, og som handlede om hans fars brevveksling med Rider Haggard. Nu fik Jerndorff-Jessens person for alvor interesse for mig, og jeg påbegyndte en række besøg på Frederiksberg Stadsarkiv for at indhente oplysninger om ham som skolemand.

Rider Haggards bog fra loppemarkedet viste sig at være en udgave fra 1917, og finderen sendte mig en fotokopi af stedet i bogen, hvor *Politiken* var nævnt. Jeg ringede igen til *Politikens Oplysning*, som jeg nu takket være kopien kunne give eksakt besked. På grund af sygdom var der intet sket i sagen, men nu skulle jeg snart høre nærmere. Det gjorde jeg nogle dage senere, hvor man beklagede, at det ikke havde været muligt at finde noget om sagen. Jeg var netop begyndt at gennemgå *Politiken* på mikrofilm på Det kongelige Bibliotek og fandt dagen efter en stor annonce i bladet fra 16. oktober 1911, hvori det utvetydigt blev fastslået, at bladet havde erhvervet oversættelsesretten og havde ladet bogen med titlen "Mit Besøg i Danmark" fremkomme som særtryk. Jeg fortalte bladet om min opdagelse og begyndte en langvarig, intensiv jagt efter særtrykket. Den faldt desværre negativt ud, men det er en anden historie.

Nu drejede det sig om skolemanden og oversætteren Peter Jerndorff-Jessen, som jeg efterhånden gennem de offentlige arkiver fik et godt kendskab til. Men hvad var der blevet af brevene fra Rider Haggard og eventuelt andre spændende papirer? Havde han nogen efterkommere, som vidste det,

og som eventuelt kunne bidrage med supplerende oplysninger om hans person? Med stor hjælp fra bibliotekar Helle Hove, Roskilde Bibliotek, lykkedes det at finde frem til navnene på sønnen Jerndorff Jessen jun.'s to børn, Helga og Henrik Okkels. Snart skulle det vise sig, at landbrugslærer Henrik Okkels i Rodskov, Hornslet, lå inde med et omfattende skriftligt materiale om sin familie. Det omfatter udover mange originale papirer, familiebreve og fotografier også hans fars nedskrevne erindringer og notater samt Henrik Okkels' egne dagbogsoptegnelser om familien.

Jeg fik kontakt med Henrik Okkels, som med enestående hjælpsomhed delagtiggjorde mig i dette materiale. Utrættelig sendte han mig relevante kopier, som bidrog til at tegne et langt mere nuanceret billede af hans farfar, end det er muligt at opnå ved hjælp af de offentlige arkiver. Jeg er dybt taknemmelig for den bistand han har ydet mig. Uden den ville denne beretning om Jerndorff-Jessen være ufuldstændig. Blandt andet opfyldte den mit ønske om at få brevene fra Rider Haggard at se. Den del af dette materiale, der bygger på mundtlig overlevering, må naturligvis behandles med forsigtighed. Når f.eks. Jerndorff Jessen jun. beretter, at hans far hver uge i over 40 år oversatte en novelle til Familie-Journalen, er det en udtalelse, som bør undersøges, før den kan godtages. Carl Allers Etablissement gav mig imødekommende adgang til sit bibliotek, hvor en orienterende undersøgelse viste, at man kommer sandheden nærmere ved at sætte hans levering til Familie-Journalen i nogle år til at være en oversat artikel eller fortælling hver anden uge.

Roskilde i august 2005

Halvor Petersen

Rødderne

Peter Jerndorff Jessen Møller blev født 12. april 1853 i Vissenbjerg mølle på Fyn som søn af mølleren Jacob Jessen Møller og hans hustru Anne Caroline Storm. 8. juni 1855 blev hans søster Catharine Henrikke født i møllen.

Peters far, Jacob Jessen Møller, blev født 21. august 1826 i Agtrupskov i Sønder Bjert sogn ved Kolding som søn af gårdmand Peder Jessen Møller. Sognet er et af Nørre Tyrstrup herreds otte sogne, der var sønderjyske indtil krigen 1864, men derefter blev indlemmet i Vejle amt. Peder Jessen Møller blev født 3. maj 1796 i landsbyen Brandsbøl i Havnbjerg sogn på Als, hvor hans forældre havde et bolsted. 11. juli 1817 blev han og 21-årige Thøre Moos, datter af mølleren i Svenstrup på Als, viet i Havnbjerg kirke. Peder Jessen Møller boede som bolsmand i Brandsbøl, indtil han i 1823 flyttede fra Als over til fastlandet og slog sig ned som gårdmand i Agtrupskov.¹ Han solgte gården i 1834 og sikrede sig i købe- og aftægtskontrakten af 26. september en række ydelser og en tilladelse til på egen bekostning at opføre et hus på ageren langs stranden.²

Da Peder Jessen Møllers datter Eline Marie blev født 22. december 1835, nævnes han som aftægtsmand ved Agtrupstrand. I foråret 1840 flyttede familien til Taulov sogn, hvor han var leje- husmand, indtil de i efteråret 1842 vendte tilbage til aftægts huset i Agtrupskov. Her boede han og hans hustru sammen med to døtre ved folketællingen 1845, og her døde han 11. marts 1854.

Efter konfirmationen var sønnen Jacob Jessen Møller indtil 1. november 1844 ude som tjenestedreng i Taulov. Hans skudsmålsbog skildrer, hvordan hans levnedsløb derefter formede sig. 18 år gammel rejste han til Als for at lære møllerprofessionen hos møller Hans Hansen i Vestermølle, Nordborg sogn. Da han efter tre år var udlært, blev han i endnu et halvt år hos møller Hansen, og efter yderligere et år i Nordborg rejste han i foråret 1849 til Tommerup på Fyn. Her tjente han et halvt år hos møller G. Petersen for så at tage til Hesselager mølle, hvor han tilbragte det næste halve år.

Ved folketællingen 1850 står han opført som møllebetjent i Hesselager mølle, hvor også hans senere hustru Anne Caroline Storm er opført som husjomfru. Med de bedste anbefalinger fra møllens forpagter tjente han derpå et halvt år i Lydinge mølle i Krarup sogn, hvorpå han vendte tilbage til Hesselager mølle i efteråret 1850. Her lærte han sin senere svoger Christian Eriksen at kende, og de to blev enige om at købe Vissenbjerg mølle af brændevinsbrænder Ole Christian Nielsen, som de oprettede købekontrakt med 19. april 1852. Købesummen var på 18.000 rigsbankdaler, og skødet blev tinglyst 7. juli 1853.³

Peters mor, Anne Caroline Storm, blev født 25. juni 1822 i Gudme sogn på Fyn som datter af skolelærer og kirkesanger Peter Jerndorff Storm, der havde forladt Skårup Seminarium som dets

Peter Jerndorff Storm

første seminarist i 1805 med et smukt vidnesbyrd. Han blev født 9. juli 1780 og blev fra 10-års alderen opdraget hos skolelærer Vilhjelms i Skårup. Han kom senere i guldsmedelære i København og deltog som svend i kampen på Kongedybet 1801. Efter nogle år som huslærer var han fra 1811 til sin død 26. februar 1847 skolelærer i Gudme.⁴ Han havde ud over Anne Caroline fem døtre nemlig hendes fire ældre søstre Antonette Wilhelmine (senere kaldt Antoinette), Christiane Severine, Sophie Hedevig og Adamine Gotlobine samt hendes yngre søster Augusta Charlotte.

Anne Carolines skudsmålsbog beretter om hendes udmærkede gode skolekundskaber og oplyser, at hendes forhold under forberedelsen til konfirmationen i 1837 gjorde hende værdig til det bedste vidnesbyrd. Da hendes far var død, forlod hun hjemmet og tjente 2½ år på gæstgivergården i Kværndrup, hvorfra hun så i efteråret 1849 kom til Hesselager mølle for at tjene som husjomfru for Sophie Kiær, der var gift med C.B. Kiær på møllen. På samme tid var den sønderjyske møllersvend Jacob Jessen Møller som nævnt kommet til møllen, og det skulle altså ende med bryllup mellem de to. Han tjente som forpagter i møllen, da de 30. oktober 1852 blev viet i Hesselager kirke. I brudens skudsmålsbog skrev Sophie Kiær efter brylluppet: "Bemeldte Jomfru Storm har tjent mig i 3 Aar som Huusjomfru med Troskab, Villighed og Duelighed, og forlader nu mit Huus formedelst Giftermaal. Jeg meddeler hende min Tak for hendes venlige og gode Forhold i den Tid hun har været hos mig."

Den 1. november 1852 ankom de nygifte til Vissenbjerg mølle samtidig med brudens søster Sophie Hedevig Storm og hendes mand Christian Eriksen. Her kom Jacob Jessens to børn Peter Jerndorff og Cathrine Henrikke til verden og blev ved dåben båret af deres ugifte moster Antoinette Storm. Børnene voksede op i beskedne kår og mistede deres mor allerede 29. august 1858. - Christian Eriksens to børn blev også født i møllen. De blev døbt Cathrine Henrikke og Peder Jerndorff, selv om svogerens børn allerede hed det samme!

De to svogre solgte Vissenbjerg mølle til Niels Jørgen Knudsen for 22.000 rigsdaler ved købekontrakt af 24. juli 1859, og skødet blev tinglæst 23. februar 1860.⁵

Den 31. december 1859 forlod Jacob Jessen Vissenbjerg mølle som enkemand for at tage ophold i nabosognet Ubberud. Her boede han alene i et hus i færd med at bygge en mølle, oplyser folketællingen fra 1860. Han købte byggegrund til møllen af selvejerhusmand Hans Bentzen i Lille Ubberud og fik skøde på grunden 29. februar 1860. Den hollandske vejrmølle Blommenslyst Mølle stod rejst, da han med skøde af 30. november 1861 tillige erhvervede et bolsted med tilliggende af Christen Hansen i Vejrup, Ubberud sogn. Jacob Jessen forblev som ejer af Blommenslyst mølle til foråret 1887, hvor han med skøde af 21. april afhændede møllen med tilliggende til Severin Rasmussen.⁶

Umiddelbart efter Jacob Jessen i november 1861 havde erhvervet bolstedet, nævnes jomfru Jessen i Blommenslyst mølle som fadder ved en dåb i Ubberud kirke. Da det gentog sig trekvart år senere, boede møllerenes søster Eline Jessen åbenbart hos ham efter at have forladt Agtrupskov i Jylland, hvor hun ved folketællingen 1860 boede som sypige i aftægtshuset sammen med sin mor, der senere fulgte efter hende til Blommenslyst mølle. Udover mølleren og hans 16-årige søn Peter nævner folketællingen her 1. februar 1870 hans 34-årige ugifte søster Eline Jessen som husholderske, deres 74-årige mor på aftægt og en 34-årig ugift tjenestekarl Rasmus Christian Hansen. Han og Eline Jessen blev snart efter gift, og 20. maj 1870 forlod de Ubberud som ægtefolk for at tage til Fyllekro i Søby sogn på Vestfyn, hvor han fungerede som kroforpagter i nogle år, før de flyttede til en gård i nabosognet Føllenslev.

Folketællingen 1860 oplyser, at Jacob Jessens datter Cathrine var plejedatter hos sin moster Ada-

mine Gotlobine, der sad som enke efter købmand L.J. Baggesen i Østergade 89 i Fåborg. I Østergade 105 boede på samme sted og tid Adamines søster Antoinette som modehandler, men ingen af dem eller Peters tre andre mostre havde ham i pleje, og det er uvist, hvor han befandt sig, da han ikke er nævnt hverken i Vissenbjerg eller Ubberud i folketællingen 1860. Efter familietraditionen tog Peters moster Antoinette sig kærligt af ham, og uden hende ville hans liv nok have taget en helt anden drejning. Det var nemlig Jacob Jessens mening, at Peter skulle være møller. Selv om Peter senere i livet aldrig var særlig meddelsom, var det hans søns indtryk, at Antoinette havde givet hans far interesse for at læse og for at blive optaget på Jelling Seminarium til en læreruddannelse, som hun i øvrigt støttede økonomisk. Det har imidlertid ikke været muligt at dokumentere Antoinettes indflydelse på nevøens valg af livsstilling eller omfanget af hendes økonomiske hjælp, og spørgsmålet melder sig, om det ikke snarere var hans faster Eline, som han havde daglig omgang med under sin opvækst, der havde haft en finger med i spillet, og at valget af seminarium derfor faldt på Jelling.

Peter gik i Ubberud skole hos lærer Hans Hansen Berg, en af de få landsbylærere på den tid, der i statsskolens tjeneste på trods af autoriteterne søgte at praktisere friskolens ideer og principper i sin undervisning.⁷

Ifølge familietraditionen skulle fotografiet være fra Peters konfirmation og vise Jacob Jessen og hans søn Peter stående, siddende til venstre Peters moster Antoinette og til højre hans faster Eline. Den ældste kvinde er dog snarere konfirmandens farmor Thøre Moos. Aftrykket er opklæbet på en Kolding-fotografs pap mindst 28 år efter konfirmationen. (Sønnens efterladte arkiv).

Da Peter blev konfirmeret i Ubberud kirke 1867, boede han hos sin far i Blommenslyst mølle. Et fotografi viser i følge familietraditionen Peter ved konfirmationen sammen med sin far, faster Eline og en ældre kvinde, som skulle være moster Antoinette. Hun er dog nok snarere konfirmandens farmor Thøre Moos.

Personernes klædedragt tyder på, at det drejer sig om en optagelse fra før 1870, men fotografiets opklæbning på pap med påtrykket "Chr. Bech Kolding Laasbygade 37" forvirrer i betragtning af, at der kun var en halv snes kilometer fra Blommenslyst til en fotograf i Odense. Når det så tilmed viser sig, at Chr. Bech først etablerede sig som fotograf i Kolding i 1895, melder tvivlen sig med hensyn til rigtigheden af oplysningerne om fotografiets motiv. Man kan naturligvis forestille sig, at Chr. Bech har lavet et aftryk af en Odense-fotografs plade fra 1867, men hvordan pladen var kommet i hans besiddelse over 28 år senere, forbliver en gåde. Mere sandsynligt er der tale om en affotografering af et originalt aftryk, som måske er kommet frem efter Jacob Jessens død i 1906.

Ved folketællingen 1870 boede moster Antoinette hos sin søster, købmand Baggesens enke, og dennes 12-årige datter Laura i Fåborg, hvor hun havde modepynt som erhverv. Antoinette døde 25. december 1873, mens hun boede hos søsteren Christiane Severine, der sad som enke efter possementmager F.E. Riemann i Vestergade 40 i Odense.

Efter Jacob Jessen i 1887 havde solgt møllen, forlod han Blommenslyst. Da han næste år stod fadder til sin sønnetatter Inger Marie i Frederiksberg kirke, blev han i kirkebogen optegnet som particulier i Assens. Det var dog ikke i selve købstaden, han boede, men ifølge folketællingen 1890 i landsbyen Koppenbjerg i Flemløse sogn en halv snes kilometer øst for Assens. Her havde han

[billedet mangler i min udgave af manuskriptet. Henrik Okkels 2013]

Blommenslyst mølle malet af en lokal maler, Blæsbjerg. Bygningen længst til højre er gården, som hørte til møllen.(Ubberud lokalhistoriske Arkiv).

slået sig ned hos søsteren Eline, der var gift med gårdejer Rasmus Christian Hansen. Den 63-årige tidligere møllejer ernærede sig nu som proppeskærer i Flemløse.

Ved folketællingen 1901 boede han som gartner i huset Kindhestegade 12 i Assens. Han havde haft fast bopæl i kommunen siden 1891, da han kom fra Koppenbjerg. Sønnen havde købt huset i Kindhestegade til ham i 1896 for 2.700 kr. af skomager J.C. Simonsen. Ifølge skøde- og pantebog nr.14 for Assens underskrev de købekontrakten 21. september, og huset kunne overtages til oktober flyttedag.

Før folketællingen 1906 havde Jacob Jessen forladt huset i Kindhestegade og indlogeret sig i Østervoldgade i Varde hos datteren Cathrine, der var gift med metodistpræst Jens Nielsen. Den gamle møller var formentlig flyttet over til datteren, fordi han havde behov for omsorg og pleje. Han døde i Varde 79 år gammel 12. april 1906 fjernt fra sønnen, der samme dag fyldte 53 år og ved udnævnelsen til skoleinspektør på Skolen på Duevej nu havde nået højdepunktet af sin karriere som skolemand.

Studieår i Jelling 1872-75

Jelling Seminarium blev stiftet i 1841 for at uddanne danske lærere til Nordslesvig. I 2. udgave af Trap findes en beskrivelse af seminariet i 1879. Det havde 6 lærere og ca. 80 elever i 3 klasser. Sognepræsten i Jelling og Hover var forstander og førstelærer. Der blev undervist i religion, dansk, historie, geografi, matematik, naturvidenskaber, opdragelses- og undervisningslære, regning, skrivning, tegning og gymnastik samt sang og musik. Desuden øvedes ældste klasses elever i praktisk færdighed i byens skole under skolelærerens vejledning og forstanderens tilsyn. Seminariets en-etages bygning lå på præstegårdens grund tæt op til en lille lund. Eleverne boede i byen og måtte selv sørge for deres forplejning. For kost, logi og brændsel betød det ifølge seminariets årsskrift for 1881 en årlig udgift på 300-320 kr.

Kort tid efter Jerndorff-Jessen begyndte på seminariet i 1872, døde forstanderen, sognepræst H.J.M. Svendsen. Herefter var seminariets andenlærer Julius Claudi konstitueret som forstander, indtil sognepræst Jens K. Madsen blev indsat i embedet 29. januar 1873.

Da Jerndorff-Jessen som skoleinspektør i 1916 i seminariets blad *Gjalder-Hornet* tænkte tilbage på sin seminarietid, var det kun lyse og glade minder, der trådte frem i erindringen, navnlig stod kammeratlivet for ham i en glans, som de mange mellemliggende år endnu ikke havde bleget. Ny-optagne elever gik under benævnelsen "kaniner" og blev indført i de ældres kreds ved "kaningildet", hvor de fik "ørerne vasket af". Han mindedes en dilettantforestilling, hvor han spillede kobbersmedesvend Kristen Madsen i "Genboerne", og hvor sanglærer H. Kristjansen havde arrangeret musikken og komponeret en ouverture. Da han hørte til de elever, der i særlig grad dyrkede sang og musik, tilbragte han mange muntre og hyggelige timer i Kristjansens gæstfri hjem.⁸

Sanglærer Kristjansen var den eneste af seminariets lærere, som han mindedes i sit lille tilbageblik på seminarieårene. Der er dog ingen tvivl om, at også andre lærere satte præg på hans modtagelige sind. Det gjalt f.eks. lærer C.M.H. Ipsen, der underviste i matematik og naturvidenskab, og lærer R.J. Holm, der stod for fagene historie, dansk, pædagogik og "praktisk færdighed".

Ved skolelærereksamen i Århus 1875 blev han dimitteret med hovedkarakteren "*meget duelig*". I fagene historie, geografi, matematik, naturhistorie og tegning fik han karakteren *udmærket godt*, og i boglæsning med dansk sproglære og litteraturkundskab, udarbejdelse i modersmålet og skrivning fik han *meget godt*. Sang og musik kunne han forestå. Ved en prøve i engelsk to år senere i Århus opnåede han karakteren *meget godt*.⁹ Det er påfaldende, at det blev på seminariet i Jelling og ikke på det nærmere beliggende seminarium i Skårup på Fyn, at han fik sin læreruddannelse.

Peter Jerndorff-Jessen tegnet af en seminariekammerat 1875. (Sønnens efterladte arkiv).

Huslærer på Oustrupgaard 1875-78

Efter sin eksamen var Jerndorff-Jessen fra 1. september 1875 i omtrent tre år huslærer hos gårdejer H.C. Rasmussen, Oustrupgaard ved Randers. Det var en gård på 160 tønder land oprettet af Rasmussen i 1864. Her stiftede han bekendtskab med sognepræsten i Øster Alling, Daniel Vater, som 1. oktober 1877 gav ham følgende skudsmål, som han senere vedlagde som ansøgningsgenpart:

"Hr. P. Jerndorff-Jessen har i noget over 2 Aar opholdt sig paa Oustrupgaard her i Sognet som Huslærer. Denne Plads, som han endnu virker i, har han udfyldt paa en Maade, som gør ham al mulig Ære. Ved Siden der af har han ved en ringe Haandsrækning fra mig lagt sig efter det engelske Sprog og har i afvigte Juli Maaned underkastet sig Examen deri med særdeles hæderligt Udfald. Derved har jeg haft Lejlighed til at erfare, at han er Besiddelse af særdeles grundige Kundskaber, hvormed han forener en i Forhold til hans Alder ikke almindelig Modenhed og Dannelse i alle Retninger. Han er musikalsk begavet, vel bevandret i Plantelære og Naturlære, ligesom han har en heldig Gave til i livlig Fortælling og paa en for Eleverne fængslende Maade at fremstille og gengive Undervisningsstoffet i saadanne Fag, som egner sig dertil.

Idet jeg nu fratræder mit Embede her, er det mig en sand Fornøjelse at meddele Hr. Jessen dette Vidnesbyrd, og det vilde glæde mig, om denne min Anbefaling kunde bidrage noget til, at han, naar Lejlighed tilbyder sig, kan opnaa en fast offentlig Stilling som Lærer, hvilken Plads han efter min Overbevisning egner sig godt til og vil udfylde med Samvittighedsfuldhed og Nidkærhed."

Før Daniel Vater i 1866 blev sognepræst i Øster Alling, havde han i otte år haft præsteembede i Frederiksted på St. Croix, hvor skole- og kirkesprog var engelsk, så hans "ringe håndsrekning" suppleret med Jerndorff-Jessens efterfølgende ihærdige selvstudium er en del af forklaringen på, at Jerndorff-Jessen udviklede sig til oversætter af engelske spændingsromaner. Hans "gave til i livlig fortælling og på en for eleverne fængslende måde at fremstille og gengive undervisningsstoffet" var sikkert årsag til, at det lykkedes for ham at omplante originaludgaverne til dansk, så de virkede fængslende på læserne.

Jerndorff-Jessens søn anså oversættelsen fra 1892 af H. Rider Haggards roman fra det gamle Island "Eric Brighteyes" under titlen "Erik Ildøje" for at være et af hans fars bedste arbejder, og han motiverede det med, at en virkelig god oversættelse er en gendigtning og mere end blot det at forvandle en tekst på et fremmed sprog til en tekst på et andet sprog.

Sønnen fortæller, at det ikke var ualmindeligt, at folk, der ville købe en god engelsk roman, ikke bad om en af en bestemt forfatter, men om en roman oversat af Jerndorff-Jessen.

Videre fortæller han, at hans far læste og skrev engelsk ganske glimrende, men at han ikke var så god til at forstå eller betjene sig af engelsk talesprog. Hans udtale var ikke fremragende, blandt andet fordi han ikke havde megen lejlighed til at høre engelsk eller tale sproget med indfødte. Da sønnen kom hjem fra USA og talte engelsk flydende, gav hans far ofte udtryk for en lille smule misundelse, da han også meget gerne selv ville have kunnet tale engelsk fejlfrit. Hans tyske talesprog var derimod ganske udmærket.

Lærer på Skolen på Niels Ebbesens Vej 1878-96

I 1878 rejste han efter et kort ophold som timelærer i Århus til København. 1. maj 1878 fik han ansættelse som timelærer ved Frederiksberg skolevæsen og begyndte at undervise på Skolen på Niels Ebbesens Vej.¹⁰ Skolen var oprettet året før.

Ved folketællingen 1. februar 1880 boede han på Vesterbrogade 144 i forhuset på 3. sal. I 1882 tog han ophold i Frederiksberg kommune, hvor han 1. marts blev fast lærer.¹¹ Familien har gemt det højtidelige dokument, hvori biskoppen over Sjællands stift 8. maj 1882 gjorde vitterligt,

"at da Skoledirektionen for Smørum og Sokkelund Herreder har beskikket Seminarist Peter Jerndorff Jessen til herefter at være Lærer ved Frederiksberg Skolevæsen i Frederiksberg og Hvidovre Pastorat under Sokkelund Herred i Sjællands Stift, saa bevidner jeg herved, at bemeldte Seminarist Peter Jerndorff Jessen er en ret beskikket Lærer ved ovennævnte Frederiksberg Skolevæsen paa de Vilkaar, at han efter den af ham aflagte Eed dette Embede troeligen og vel forestaaer, i Særdeleshed med utrættelig Flid og Aarvaagenhed antager sig Skolebørnenes Underviisning, bidrager til, saavidt det staaer i hans Magt, at Skolegangen ikke forsømmes, og at ethvert Barn oplæres efter dets Alder, Begreb og Kundskaber, fører et gudsfrygtigt, stille og ærbart Levnet, er sin Øvrighed og Foresatte hørig og lydig, nøie iagttager Hans Majestæt Kongens Love og Anordninger, saavidt samme ham vedkomme, og i Alt forholder sig saaledes, som det en christelig, flittig og redelig Skolelærer egner og anstaaer.

Saalænge han dette sit Embede vedbørlig og vel forestaaer og fører et ustraffeligt Levnet, skal han beholde Tjenesten og i samme nyde de Indtægter og Emolumenter, som ere denne tillagte.

Jeg beder derfor samtlige Tilhørere i oftnævnte Frederiksberg Menighed, at de velbemeldte Seminarist Peter Jerndorff Jessen som en ret beskikket Lærer ved Sognets Skolevæsen velvilligen modtage, hvornæst jeg tilønsker Enhver især Naade, Fred og Velsignelse af Gud Fader formedelst Sønnen Jesum Christum ved den Helligaand."

Han blev boende i kommunen til sin død 60 år senere. Så længe han havde sin lærergerning, forlod han kun Frederiksberg i forbindelse med nogle få udenlandsrejser og ferieture her i landet. Men da han i 1922 var blevet pensionist, tog han sammen med sin hustru på en langvarig rejse sydpå. 1883-84 boede han i Lykkesholms Allé 2 B, og 1. februar 1885 var han logerende på St. Knuds Vej 22, stuen, hos urtekræmmer Amalie Grønlund, der var enke med seks hjemmeboende børn.

Han blev gift med Agnes Dumont Hansen i Frederiksberg kirke 19. december 1885. Hun var datter af decoupeur (udskærer) og snedkermester Francois Dumont Hansen og hustru Marie Bolette Wennerberg, Kongens Nytorv 26, og blev født 8. august 1857. Snedkermesterens virksomhed på Kongens Nytorv var meget besøgt af "det bedre borgerskab", og det var hos ham, "man" købte sine møbler. Det fortælles, at hjemmet på Kongens Nytorv hos den afholdte snedkermester var meget hyggeligt og gæstfrit og i kulturel henseende stod langt over andre håndværkerhjem. Familien havde om vinteren en loge i Det kongelige Teater, dog kun med stole til forældrene, børnene måtte stå op.

Da Agnes blev døbt, stod forældrene og hendes 17-årige bror studiosus Francois Gustav Hansen faddere. Ved vielsen 28 år senere var Francois Gustav Hansen hendes forlover, mens brudgommens forlover var gårdejer H.C. Rasmussen fra Oustrupgaard. Da Agnes Dumont Hansen blev gift, oplyser kirkebogen, at hun havde bopæl på Falkoner Allé 9 A. Her boede hendes søster Veronique, der var gift med professor V.A. Falbe-Hansen.

Endnu i efteråret 1873 boede Agnes som 16-årig hjemme hos sine forældre på Kongens Nytorv. Kort tid efter morens død 18. april 1874 flyttede faren fra Kongens Nytorv, og Agnes blev ikke boende hos ham. Efter at have virket som lærerinde deltog hun fra september 1878 til oktober året efter i Natalie Zahles kursus for almuelærerinder. Efter 8 måneder på kurset var forstanderinden for

Almuelærerindeskolen Anna Hjort medunderskriver på en anbefaling for hende:

"Frøken Agnes Dumont Hansen har siden September 1878 deltaget i Undervisningen for vordende Skolelærerinder og agter at indstille sig til Prøven i October 1879.

Hun kom fra en Lærerindegjerning, hvor hun meget paaskjønnedes, og hvor hun har godtgjort, at hun egnede sig til denne Gjerning. Under nærværende Forberedelse arbejder hun med Flid og Alvor, og hun vil sikkert ogsaa naa sit Maal. Vi anbefale hende inderlig til en Understøttelse, som vi tro hende fuldkommen værdig til.

I Maj 1879.

N. Zahle.

Anna Hjort"

Ved prøven fem måneder senere opnåede hun hovedkarakteren "*duelig*". Hun fik topkarakter i fagene håndarbejde, tegning og musik, hvorimod hun i regning, historie og geografi befandt sig i den nederste del af karakterskalaen.¹²

Agnes var meget kunstnerisk begavet og elev af landskabsmaleren Vilhelm Kühn, der havde oprettet en tegne- og malerskole for kvinder, hvor han i perioden 1871-79 uddannede en lang række af tidens kvindelige kunstnere bl.a. Anna Ancher. Agnes kunne sikkert også have drevet det vidt,

Udateret foto af P. Jerndorff-Jessen fra arkivet på Skolen på Niels Ebbesens Vej, hvor han var lærer 1878-96. (Frederiksberg Stadsarkiv).

Udateret foto af Agnes Jerndorff-Jessen. Sønnen havde billedet hængende i sit arbejdsværelse.

hvis hun ikke havde haft fem børn og et stort hjem at passe. Hun efterlod sig ikke så få landskabsmalerier, og et af dem, som hendes søn arvede, var tydeligt nok en kopi af et af Kühns billeder fra Jylland, et parti ved Mariager Fjord. Hendes interesse for denne jyske egn kan måske forklares ved, at hun som ung havde været huslærerinde i nærheden af Randers. Disse oplysninger stammer fra sønnens nedskrevne erindringer, der senere omtales i afsnittet "Skoleinspektør på Skolen på Duevej

1906-22". Hvornår og hvor hun virkede på Randerseggen, og om hun ved den lejlighed havde nogen forbindelse med Jerndorff-Jessen på Oustrupgaard, melder historien ikke noget om.

27 år gammel kom hun som lærerinde i oktober 1884 til Frederiksberg fra Osted præstegård og slog sig ned på Falkoner Allé 1 ganske tæt ved søsteren. Hun havde formentlig fungeret som huslærerinde på præstegården i en kortere periode, da præstefamiliens tre ældste børn i 1884 kun var 3, 5 og 6 år gamle.

Hendes bror Francois Gustav Hansen, som både var hendes fadder og forlover, blev student fra Metropolitanskolen 1858 og cand. jur. 1865. I 1883 blev han byfoged og byskriver i Nibe og herredsfoged og skriver i Hornum herred, i 1884 tillige borgmester i Nibe købstad. I 1889 blev han herredsfoged og skriver i Bjerre herred.¹³

I deres ægteskab, som varede til Agnes' død i 1901, fik de fem børn: *Ellen* født 5. marts 1887, død 17. februar 1954, *Inger Marie* født 3. april 1888, død 23. december 1979, *Betty* født 13. januar 1893, død 17. november 1975, *Veronique* født 25. april 1895, død 26. maj 1989 samt *Viggo Peter* født 18. august 1900, død 17. juni 1993.

1886-88 boede de nygifte på Mynstervej 16, 4. sal. Biskoppen over Sjællands stift kunne 27. marts 1886 meddele i endnu et pompøst dokument, som opbevares i familien, at Jerndorff-Jessen i skolen var oprykket fra tredje til første lønningsklasse.

Første oversættelser

1886 var også året, hvor han begyndte sin virksomhed som oversætter af engelske spændingsromaner for Sigvard Thomsens forlag. Sigvard Thomsen havde siden 1883 haft boghandel på Vesterbrogade 61, hvor han også i årenes løb drev et mindre forlag, som især var baseret på oversættelser.¹⁴

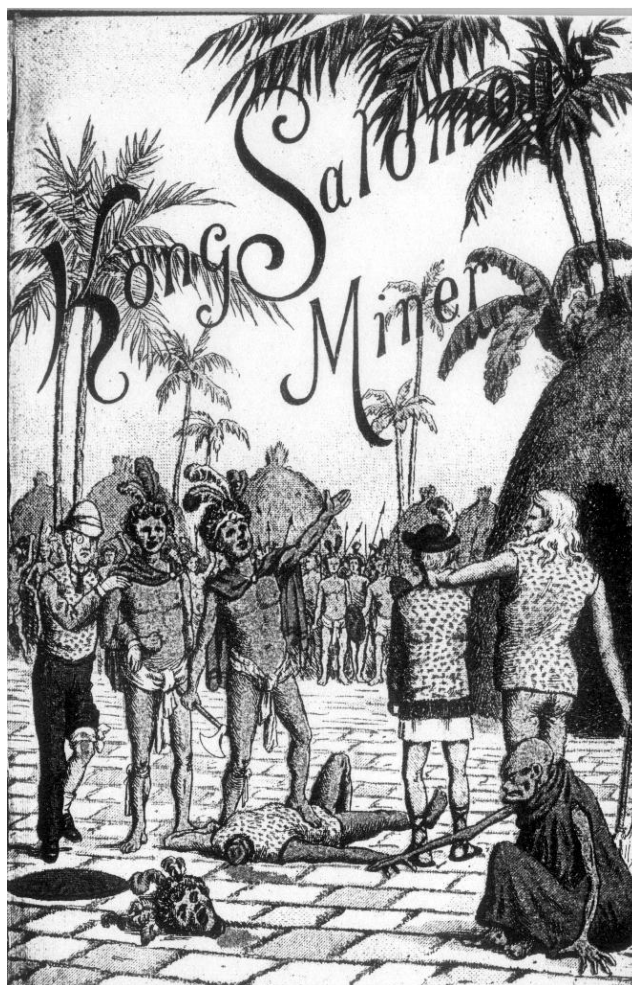
Den engelske forfatter Henry Rider Haggards roman "King Solomon's Mines" var udkommet i 1885 og var blevet modtaget af den engelske presse med begejstring. I *Reference Guide to English Literature* fra 1991, betegnes den som måske en af de største eventyrfortællinger, der nogensinde er skrevet. Det er nærliggende at give Jerndorff-Jessen æren for selv at have taget initiativet til den danske udgave af bogen, hvordan han så havde fået fært af originaludgaven. I al fald skrev han til Rider Haggard om sin påtænkte oversættelse. Rider Haggard svarede 25. januar 1886, at han ville være meget glad for at se "King Solomon's Mines" oversat til dansk, ligesom den var ved at blive oversat til fransk og tysk. Jerndorff-Jessens brev ville blive videresendt til de herrer Cassell, der tog sig af oversættelsesaftaler, og som det var bedre, at han personligt meddelte sig til. Rider Haggard fortsatte: "Jeg forudsætter, at kortet gengives i publikationen, og lad mig pege på at arbejdet ville egne sig fortræffeligt til at blive behandlet af en første klasses kunstner med fantasirige evner. Gode illustrationer ville uden tvivl øge salget. Send mig venligst to eller tre kopier af Deres oversættelse når den foreligger til 69 Gunterstone Road West Kensington London. Ærbødigst H. Rider Haggard".¹⁵

Uden at nævne navnet på oversætteren meddelte Sigvard Thomsen 10. februar 1886 i *Nordisk Boghandlertidende*, at bogen ville udkomme til efteråret i dansk oversættelse på hans forlag. Men Jerndorff-Jessen kunne vel også dårligt nok endnu være færdig med at forhandle om rettigheden. Initiativet til danske udgaver af udenlandske bøger blev ofte taget af oversættere, men det var forlæggerne, som adviserede dem.¹⁶

Den 26. november 1886 udkom "Kong Salomons Miner" på dansk ved P. Jerndorff-Jessen på Sigvard Thomsens forlag. Bogen blev trykt hos M. Lazarus, Frederiksberg Bogtrykkeri, Nyvej 19.

Kortet, som Rider Haggard forudsatte ville blive gengivet, blev indsat foldet bagest i bogen og var en "nøjagtig Gengivelse af Kortet over Vejen til Kong Salomons Miner". Bogens omslag viser i farver den afsluttede, blodige tvekamp på økser mellem Sir Henry Curtis og Twala, der ligger på jorden med sit afhuggede hoved, mens Ignosi med diademet om panden og med sin venstre fod plantet på det hovedløse lig triumferende fremfører sejrshymnen. På billedet genkendes "Ætlingen af de gamle danske Vikinger", Sir Curtis med det gule hår, den sårede kaptajn John Good med monoklen, elefantjægeren Allan Quatermain og den lede heks Gagool.

Samtidig med bogen under julehandelen lå fristende hos boghandlerne, bekendtgjorde Sigvard Thomsen i *Nordisk Boghandlertidende*, at han til foråret 1887 ville udgive en dansk oversættelse af Robert Louis Stevensons roman "Treasure Island".

"Kong Salomons Miner" har trykkeår 1887, men kom allerede i handelen op til jul 1886.

"Kong Salomons Miner" fik rosende anmeldelser i dagspressen. *Dagens Nyheder* mente 5. december, at den måtte være en ren guldgrube for ungdommen, men at også ældre ville kunne læse den med megen interesse. *Politiken* skrev 16. december, at det var en underholdende og velfortalt eventyrroman. Børn ville læse sig hede i kinderne af de underfulde hændelser, som tre englændere oplevede i det sydlige Afrika, og det ville være en herlig julegave.

Jerndorff-Jessens oversættelse af "Kong Salomons Miner" blev en sejlvet succes. 12 udgaver er den oppe på. Så sent som i 2001 udkom den hos Høst & Søn i Kaptajn Nemos Bibliotek, som er en serie af verdenslitteraturens udødelige knaldromaner redigeret af professor Hans Hertel. På titel-

bladet er angivet "På dansk ved P. Jerndorff-Jessen". Det oplyses dog, at hans oversættelse i denne udgave er revideret og suppleret af Ole Jørgensen på grundlag af originaludgaven.

Bogens omslag er i tidens løb flere gange forsøgt gjort mindre blodigt for børn at kigge på. I 1909-udgaven fra John Martin's Forlag erstattede Louis Moe det med en illustration af de tre gigantiske støtter ved Salomons diamantminer. Efter at have brugt en ny version af den afsluttede tvekamp i 1923, valgte Martin i 1936 en ændret udgave af de tre støtter for i 1944 at vise vandringer ind i minerne med Gagool som fører. I 1951 benyttede Samlerens Forlag tvekampen i ublodig gengivelse som omslagsbillede, og i 2001 er motivet på omslaget scenen, hvor kaptajn Good er faldet på næsen lige foran den vældige elefant, som skal til at trampe ham ihjel, men hindres deri af zulu-drengen Khiva, som sårer den, og selv bliver dræbt af dyret.

"Kong Salomons Miner" er også blevet oversat af Erling Stensgaard, Aage Nymann og Arne Hørvad Petersen, men Jerndorff-Jessen var den første, der omplantede denne roman med undertitlen "En paa et arabisk Sagn grundet Fortælling" til dansk.

I foråret 1887 fandt en brevveksling sted mellem Jerndorff-Jessen og Rider Haggard om dennes formodede danske aner. Rider Haggard sendte et brev til Jerndorff-Jessen fra Egypten 4. marts 1887. Brevet lyder i Peter Jerndorff Jessen jun.'s oversættelse i hans artikel i *Bogens Verden*:

"My dear Sir, Deres meget interessante brev er blevet videresendt til mig her i Egypten. Jeg takker Dem meget, fordi De har givet mig disse oplysninger. Hvad jeg nu gerne vil bede Dem om er, kan den herre, De omtaler, udgiveren af adelskalenderen, gøre det muligt for mig at få min forfader, et medlem af Gyldenstjerneslægten, Sir Anders Aagaards, alias Anders Pedersens stamtræ eftersporet og ført tilbage til dets kilde så langt som muligt. Jeg vil være rede til at påtage mig nogle udgifter - lad mig sige ikke mere end ti Pund, hvis dette kan gøres. Det vil dog naturligvis blive nødvendigt, at stamtavlen, når den bliver udfærdiget, bliver bevidnet på rette måde af de sædvanlige autoriteter. Vil De venligst lade mig vide, om dette kan gøres. Hvad en så velkendt slægt angår, skulle det være let."

Rider Haggard regnede med at nedstamme fra Gyldenstjerneslægten på herregården Ågård i Han herred, hvorfra Anders Pedersen udvandrede til England i 1400-tallet og antog navnet Andrew Ogarde (Ågård), som siden blev ændret til Haggard. Jerndorff-Jessens svarbrev kendes ikke.

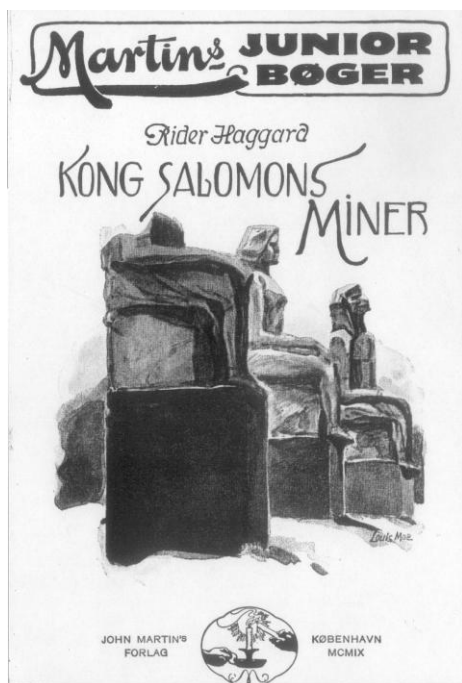
Den 11. marts 1887 meddelte Sigvard Thomsen i *Nordisk Boghandlertidende*, at Robert Louis Stevensons "Treasure Island" ville udkomme med 28 originale illustrationer i autoriseret oversættelse ved P. Jerndorff-Jessen. 22. april bekendtgjorde han, at der også ville udkomme en dansk oversættelse på hans forlag af H. Rider Haggards roman "Allan Quatermain" ved P. Jerndorff-Jessen.

Den 2. maj skrev Rider Haggard til Jerndorff-Jessen angående oversættelsen:

"Hvad mig angår, har De min tilladelse til at oversætte Allan Quatermain. Men det er bedre, De venter med at påbegynde arbejdet, indtil bogen er udkommet i juli. Jeg er ikke helt klar over, om der består nogen copyrightaftale mellem England og Danmark, men under alle omstændigheder mener jeg, at forlaget bør betale mig en lille afgift på f.eks. 10 pct. af bogladepriisen ved salg af mine oversatte arbejder. Angående stamtavlen tror jeg, at der mangler et led, og så snart jeg får tid, vil jeg indhente oplysninger på College of Arms og så igen sætte mig i forbindelse med Dem. Det ville glæde mig, hvis De i mellemtiden ville indsamle sådanne facts, som De er i stand til, om Andreas Pedersens familie. Nedstammer grenen i Sverige fra en ældre eller en yngre bror til Andreas Pedersen?"

Heller ikke i dette tilfælde kendes noget svarbrev, men begge Rider Haggards breve vidner om Jerndorff-Jessens hjælpsomhed i sagen om hans danske aner.

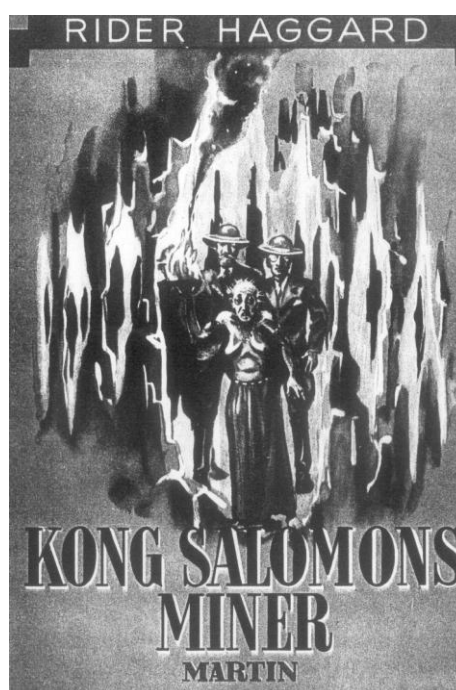
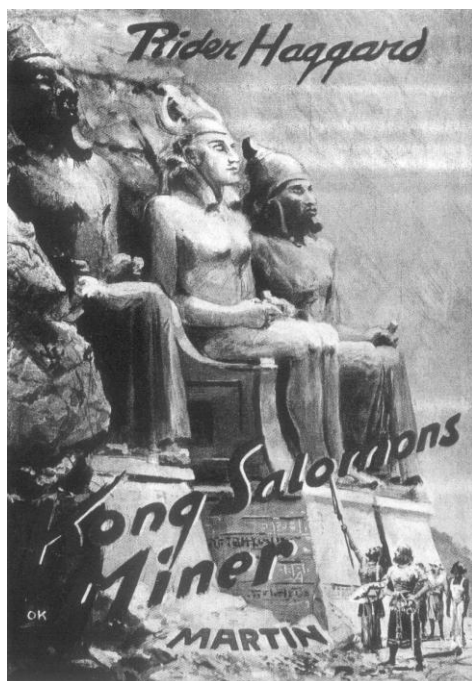
Senere udgaver af P. Jerndorff-Jessens oversættelse af "Kong Salomons Miner"

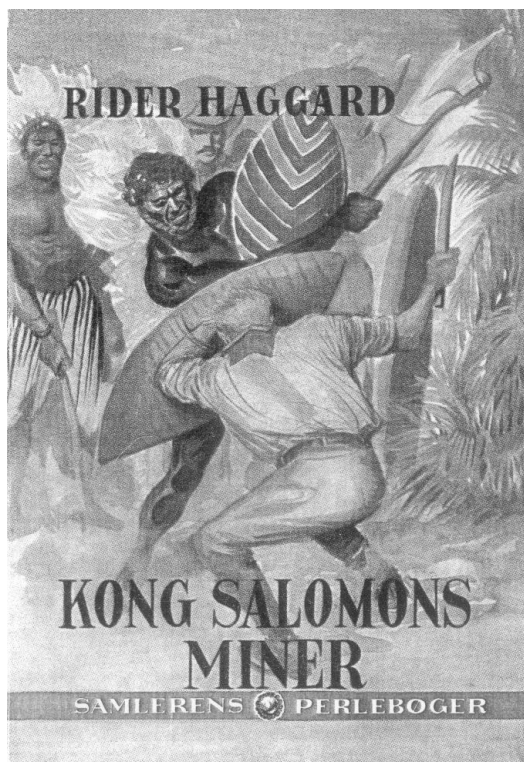

1909

1923

1951

2001

I 1887 fik arbejdet med at oversætte og samtidig passe undervisning og sørge for bedre boligforhold for familien et sådant omfang, at den pligtopfyldende mand var nervøs for at have påtaget sig flere opgaver, end han kunne gennemføre. Til over 40 timers undervisning om ugen kom hjemmearbejdet med at forberede sig og rette stile og lignende. Han sendte 4. juni 1887 skolekommissionen en lægeattest, hvori hans læge erklærede, at han led af blodmangel og nervøsitet og i høj grad trængte til en lang 2-2½ måneds sommerferie, hvori han kunne vinde sine tabte kræfter tilbage. Lægen ville åbenbart give ham tid til at skrive sig ud af sin stressede tilstand.¹⁷

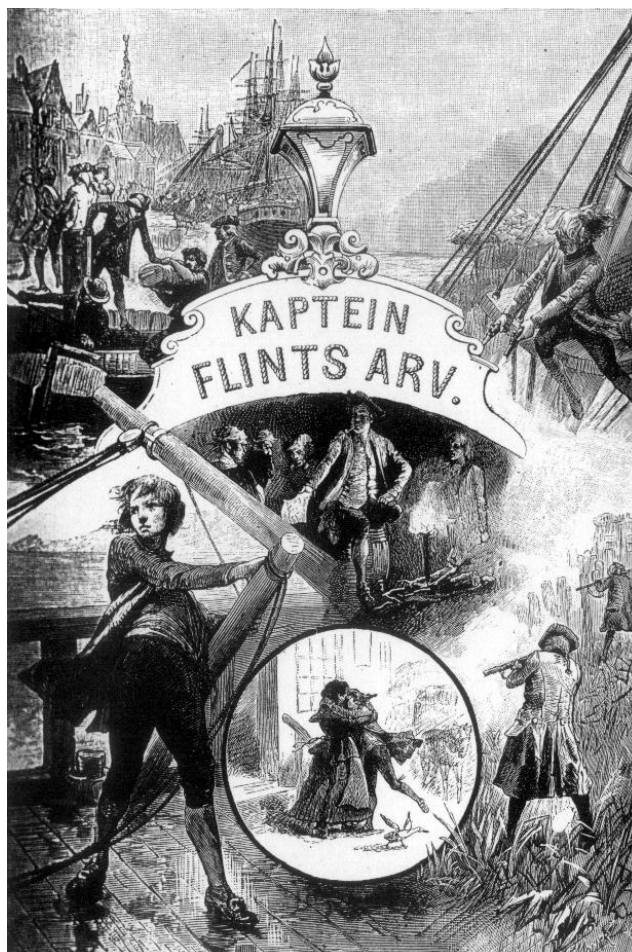
14. oktober 1887 varslede Sigvard Thomsen, at "Kaptein Flints Arv", som Stevensons "Treasure Island" kom til at hedde på dansk, og "Allan Quatermain", der var en fortsættelse af "Kong Salomons Miner", ville udkomme på hans forlag i næste måned. Begge bøger lå klar, da julehandlen begyndte, og oversættelsen af "Allan Quatermain" var betegnet som autoriseret af forfatteren for at tilkendegive, at der var indhentet tilladelse fra Rider Haggard. I løbet af to år havde Jerndorff-Jessen oversat tre romaner, der fremover skulle komme til at høre blandt de mest yndede af ungdommens bøger.

Den 24. november skrev dagbladet *Avisen*, at "Kaptein Flints Arv" er en af de bøger, som en voksen læser betragter med et overlegent smil, men så snart man har læst de første sider, rives man med og bliver lige så grådig som en 16-års dreng. Bogen ville få mange nedbrændte lys på sin samvittighed. 28. november skrev *Berlingske Tidende*, at det er en bog, der uden tvivl særlig vil tiltale ungdommen, da dens fantastiske og eventyrlige indhold i flere henseender minder om Jules Vernes yndede fortællinger. Robert Louis Stevenson skildrer hændelser, der i mærkelighed kappes med dem, Jules Verne har udklækket i sin fantasirige hjerne.

Den 9. december anmeldte *Avisen "Allan Quatermain"* under overskriften "I Feriedagene":

"Vi staa snart ved Ferien, da Ungdommen skal have en fredelig Beskjæftigelse i Hjemmet i den Tid, som levnes den fra Slædefart og Skøiteløben. Forlæggeren Sigv. Thomsen og hans Oversætter P. Jerndorff-Jessen synes at have et særligt godt Greb paa at finde Bøger, der maa fængsle enhver Drengs Fantasi. – Det vil være en Æressag for enhver Onkel eller Tante at anskaffe denne Bog til sin Neveu; deres Smag vil derved høines betydeligt i hans Omdømme."

Bogens titelblad var forsynet med et latinsk citat, som i oversættelse lyder: "Fra Afrika vedbliver der altid at komme ny mærkværdigheder".

"Kaptein Flints Arv" har trykkeår 1888, men lå klar, da julehandelen begyndte 1887.

I skolerne havde børnene deres samling af underholdende bøger. I opgørelsen maj 1888 over børnenes bogsamling på Skolen på Niels Ebbesens Vej indgik nu også "Kong Salomons Miner" og "Kaptein Flints Arv". Samme år nævnes sidstnævnte bog i opgørelsen fra Skolen på Fuglevangsvej som gave fra Jerndorff-Jessen.¹⁸

Den 1. marts 1888 flyttede familien ind i villaen Dronningensvej 9, matr. nr. 36 s, på Frederiksberg. Sønnen huskede den som et pænt, men langt fra pralende hus, der var helt overgroet med gammel, storbladet vedbend. Jerndorff-Jessen havde købt ejendommen af grosserer Ferd. Heimann for 12.000 kr. Skødet blev tinglæst 23. december 1887. Senere solgte han den til fuldmægtig R.P. Andersen for 16.500 kr. Skødet blev tinglæst 8. februar 1901.¹⁹ – Mens de boede på Dronningensvej døde Agnes' far Francois Dumont Hansen 13. marts 1890, 78 år gammel. Den gamle, legemligt svækkede snedkermester boede til leje tæt ved på Kongensvej 14, 2. sal. Hun anmeldte, at han var død hjemme, og at hans fire børn ønskede privat skifte.

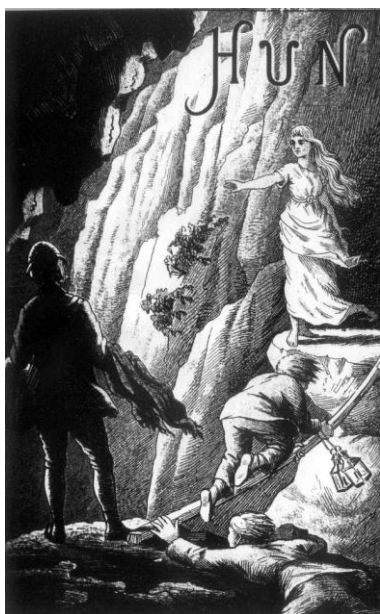
I årene 1886-1900 udfoldede Jerndorff-Jessen et kolossalt oversættelsesarbejde. I disse 15 år udkom hans oversættelser af 20 forfatters 55 bøger, hvoraf 18 var forfattet af Rider Haggard, 10 af A. Conan Doyle, 4 af Stanley J. Weyman og 4 af F. Marryat. – I *Nordisk Boghandlertidende* havde Jydsk Forlags-Forretning i efteråret 1899 bebudet hans oversættelse af den unge Winston Churchills bog "Richard Carvel", men den udeblev tilsyneladende. – Samtidig med Jerndorff-Jessen pligttopfyldende passede sin skole, lykkedes det for ham at overkomme dette kolossale arbejde med at oversætte, renskrive i hånden og læse korrektur.

Hans forlægger var de første fire år af perioden stadig Sigvard Thomsen, som i 1888 udsendte Rider Haggards "Hun" og G.A. Hentys historiske roman "Fra den sorte Prins og den sorte Døds Tid" og i 1889 Rider Haggards "Mr. Meesons Testamente". I den sidste del af perioden udsendte bl.a. Brødrene Salmonsens, V. Pio og Jydsk Forlags-Forretning hans oversættelser af Rider Haggards og andre forfatters arbejder.

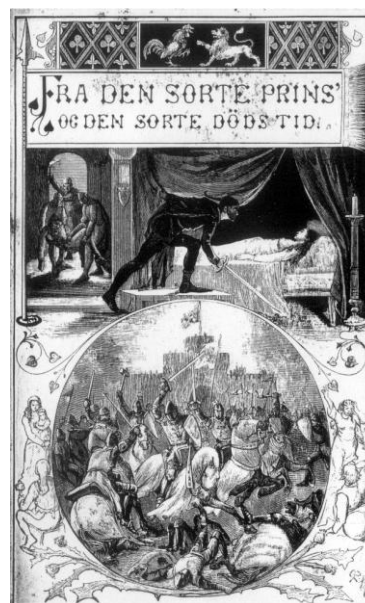
Den 21. oktober 1888 skrev *Politiken* i sin anmeldelse af "Hun", at Rider Haggard med "Kong Salomons Miner" og "Allan Quatermain" havde vundet et stort dansk publikum, som "Hun" rimeligvis ville fastholde, skønt forfatterens fremgangsmåde i sine eventyrlige bøger begyndte at blive betænkelig ens. Men hans bøger gav langt friskere underholdning end Jules Vernes, og "Hun" ville rimeligvis samle et stort julepublikum.

G.A. Hentys roman blev derimod af *Dagens Nyheder* 19. december betegnet som jævnt kedelig med en ofte temmelig langtrukken handling og en løs og usammenhængende karaktertegnning af figurerne.

Sigvard Thomsen havde i sommeren 1888 meddelt, at der ville udkomme en autoriseret dansk bearbejdelse af "Mr. Meesons Will" på hans forlag. Et år efter var "Mr. Meesons Testamente" i handelen i en "af forfatteren autoriseret oversættelse ved P. Jerndorff-Jessen". Den kunne fås i et komponeret bind med overdådigt guldtryk på forsiden for 5,50 kr. Ærgerligt nok for forlæggeren havde *Illustreret Tidende* netop afsluttet denne spændende fortælling som føljeton i en anden oversætters udførelse. Det var derfor almindeligt kendt, hvordan historien endte, og det er måske forklaringen på, at bogen tilsyneladende ikke er omtalt i dagbladenes spalter.

"Hun". Trykkeår 1888.

"Fra den sorte Prins og den sorte Døds Tid". Trykkeår 1888.

Avisen skrev 29. november 1889 i sin anmeldelse af Rider Haggards "Maiwas Hævn", der udkom samme år på Brødrene Salmonsens forlag, at bogen holdt læseren så uafbrudt i ånde, at ingen ungdommelig fantast ville kunne slå sig til ro, førend bogen var læst ud.

Jerndorff-Jessens store indsats i årene 1886-1900 skulle man forvente at kunne læse noget om i forbindelse med avisernes anmeldelser af de pågældende forfatters arbejder. I det foregående er omtalt nogle af pressens reaktioner på udgivelsen af de første fem af hans oversatte romaner. For de følgende arbejders vedkommende leder man ofte forgæves efter anmeldelser. Man fornemmer, at nogle aviser nærrede en vis ringeagt for fantasifulde spændingsromaner og kun regnede naturalistiske bøger for litteratur, der fortjente en fyldig omtale.

Dagbladet skrev 22. oktober 1891 i sin omtale af Rider Haggards "Kleopatra":

"Man kan godt forstaa, at Hr. P. Jerndorff-Jessen, der har Æren af at have indført den fantasifulde engelske Forfatter H. Rider Haggard i vor Litteratur, ikke har villet lade sig afskrække fra at oversætte "Kleopatra" af den Omstændighed, at Fortællingen tidligere er bleven oversat baade som Feuilleton i et kjøbenhavnsk Blad og som Led i et illustreret norsk Romanbibliothek. "Kleopatra" er nemlig saa karakteristisk for Forfatteren, at denne Fortælling nødig maatte savnes i Rækken af danske Oversættelser af H. Rider Haggards Værker. – At derimod Hr. P. Jerndorff-Jessen har et særegent Greb paa at gjengive Rider Haggards aparte, pathetiske Stil, veed man fra hans tidligere Arbejder, og hans "Kleopatra" er da ogsaa langt mere omhyggelig gennemarbejdet i sproglig Henseende end den norske Oversættelse."

Året efter fulgte mere ros til Jerndorff-Jessen fra *Dagbladet*, som 21. oktober 1892 i anledning af hans oversættelse af Rider Haggards roman fra det gamle Island "Erik Ildøje" skrev, at oversættelsen trofast havde støttet forfatterens bestræbelser for at komme sagastilen så nær som muligt, og hans arbejde var godt og pålideligt. En ikke ringere anerkendelse af oversættelsen fremkom i *Berlingske Tidende* 11. november i en anmeldelse, der sluttede med ordene:

"Paa Grund af den Scene, paa hvilken Handlingen foregaaer, vil den virkningsfulde Roman herhjemme læses med særlig Interesse, der bliver saa meget større, som Rider Haggard i Hr. Jerndorff-Jessen har fundet en dygtig Oversætter, der i Udtryk og Vendinger holder sig saa nær som mulig Sagaernes særegne Sprog."

Da Rider Haggards "Den sorte Lilie" også forelå på bogmarkedet i 1892, betegnede *Nationaltiden* den 7. december Jerndorff-Jessens oversættelse som vellykket.

I 1892 var interessentskabet Jydsk Forlags-Forretning i Århus blevet oprettet med Albert Bayer som medejer og leder.²⁰ På forlaget udkom samme år Jerndorff-Jessens oversættelse af den engelske forfatter A. Conan Doyles "Gudens Øre og andre Fortællinger". Hermed havde forlaget på det danske bogmarked indført en forfatter, hvis forbryderfortællinger om Sherlock Holmes opdagelser i Jerndorff-Jessens oversættelse skulle få et stort og begejstret publikum. 27. oktober 1893 meddelte forlaget i *Nordisk Boghandlertidende*, at A. Conan Doyles "Sherlock Holmes Opdagelser. I. En Studie i Rødt" oversat af P. Jerndorff-Jessen var udkommet. *Dagbladet Avisen* bragte 6. november følgende henrykte anmeldelse:

"Under Hovedtitlen "Sherlock Holmes Opdagelser" har den dristige Forlagsforretning i Aarhus paa-begyndt en Række Oversættelser af nogle engelske Forbryderhistorier, hvis Forfatter, Conan Doyle, forøvrigt ikke er synderlig kjendt herhjemme. Den første i Rækken hedder "En Studie i Rødt", og efter denne Begyndelse tør man spaae Foretagendet al ønskeligt Held.

Sherlock Holmes er en Amateur i Opdagerfaget. Hans nærmeste Forbillede er den bekjendte franske Politimand Lecoq, Helten i Gaboriaus Romaner. Men Holmes vil være endnu skarpsindigere og sne-

digere end sit Forbillede, og hans "Studie i Rødt" giver de bedste Løfter om, at han ogsaa bliver det. Bogen er ikke tyk, og dog er den i to Dele. Fra første til sidste Kapitel holdes Læseren i uafbrudt Spænding, og Forfatteren har desuden forstaaet at give sin Fortælling forhøiet Værdi ved en interessant Skildring af Forholdene i Mormonernes Hovedstad ved Saltsøen.

Forbryderlitteraturen har altid haft et stort Publikum, men det er kun faa af den Art Bøger, der læses med saa stort Udbytte og saa ublandet Fornøjelse som "Sherlock Holmes Opdagelser". Gaboriau og hans Lecoq kunne foreløbig betragte sig som distancerede."

I årene 1893-98 udkom i alt otte bøger i rækken af "Sherlock Holmes Opdagelser" i Jerndorff-Jessens oversættelse:

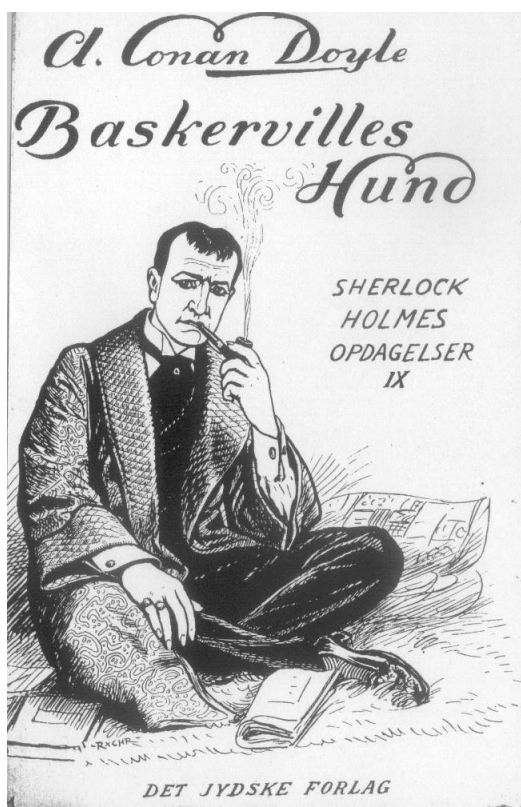
1. "En Studie i Rødt". 1893.
2. "Lys i Mørket". 1894.
3. "De Fires Tegn". 1894.
4. "Rødbøgene". 1895.
5. "Den blaa Karfunkel". 1896.
6. "Den forsvundne Brud". 1897.
7. "Det gule Ansigt". 1897.
8. "Sherlock Holmes' Død". 1898.

Da "Lys i Mørket" udkom i 1894 som den anden bog i rækken af "Sherlock Holmes Opdagelser", havde oversætteren Jerndorff-Jessen forsynet den med en indledning til orientering for dem, der ikke havde gjort bekendtskab med "En Studie i Rødt", hvor Sherlock Holmes og dr. Watson første gang blev ført frem for læserne. I 1897 var der udkommet syv bøger i serien, og da "En Studie i Rødt" var udsolgt, blev den genudsendt i 1898 på grund af den stadige efterspørgsel.

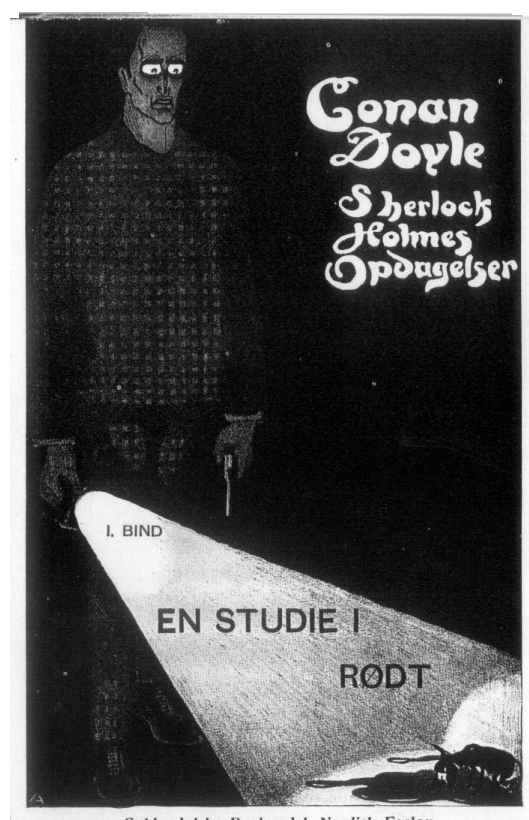
Berlingske Tidendes anmeldelse 22. december 1897 af seriens syvende bog "Det Gule Ansigt" konstaterede, at Conan Doyles forbryderfortællinger stod betydeligt over størsteparten af den stadig voksende mængde politi- og kriminalromaner, hvor det i reglen kun for forfatteren gjaldt om at sammenhobe så mange rædsler og ugerninger som muligt. Conan Doyle var derimod navnlig interesseret i de metoder, der anvendtes for at opspore forbryderen. Bogen blev anbefalet yndere af kriminalnoveller, da de her ville finde alt, hvad de kunne ønske. Jerndorff-Jessens oversættelse blev kaldt udadledelig.

Derimod oplyser et medlem af Den Danske Sherlock Holmes Klub i Bibliopatens afsnit i *Politikens tillæg Bøger* 10. marts 2001, at den brave P. Jerndorff-Jessen i sin oversættelse af "En Studie i Rødt" fabulerer frit i forhold til originalteksten, når han skriver, at Watson og Stamford mødtes ved et boghandlervindue, før Stamford præsenterede ham for Sherlock Holmes, og at hans oversættelse også andetsteds er temmelig sludrevorn.

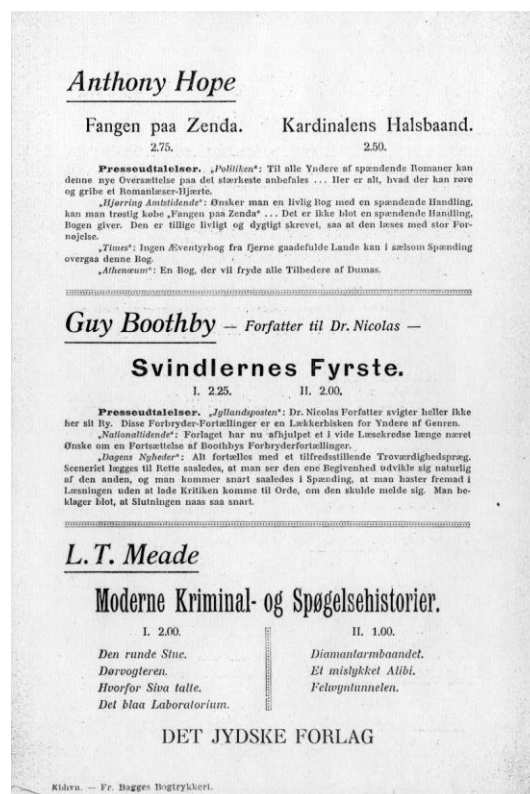
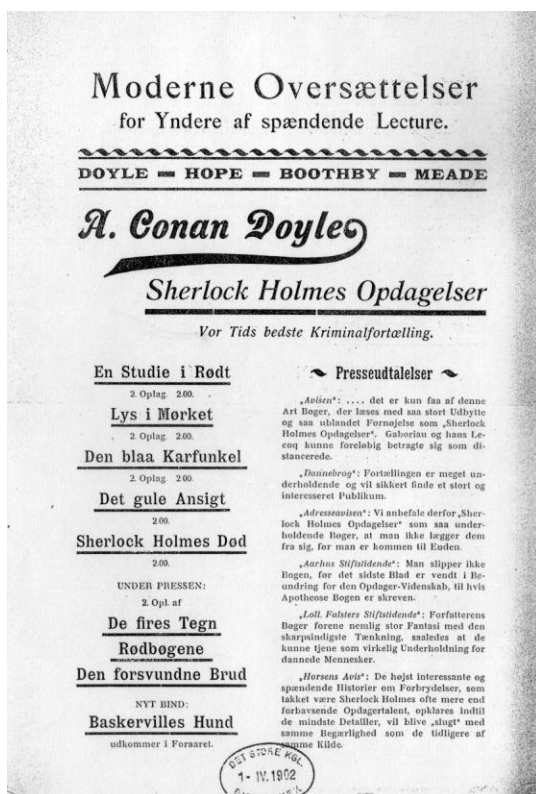
Seriens popularitet understreges af, at den i 1902 forelå i andet oplag, hvor en niende bog "Baskervilles Hund" var tilføjet. Forlaget blev under navnet Det Jydske Forlag overtaget af Gyldendal, som i årene 1905-07 udsendte tredje oplag af Sherlock Holmes-serien.

I 1902 var den niende bog "Baskervilles Hund" kommet med i serien "Sherlock Holmes Opdagelser".

"En Studie i Rødt" kom i tredje oplag hos Gyldendal i 1905.

Det Jydske Forlag udsendte i 1902 en lille tosidet meddelelse om andet oplag af "Sherlock Holmes Opdagelser" og andre af forlagets spændende bøger, som alle på nær de nævnte af L.T. Meade var oversat af Jerndorff-Jessen. (Det Kgl. Bibl. Småtrykssamlingen).

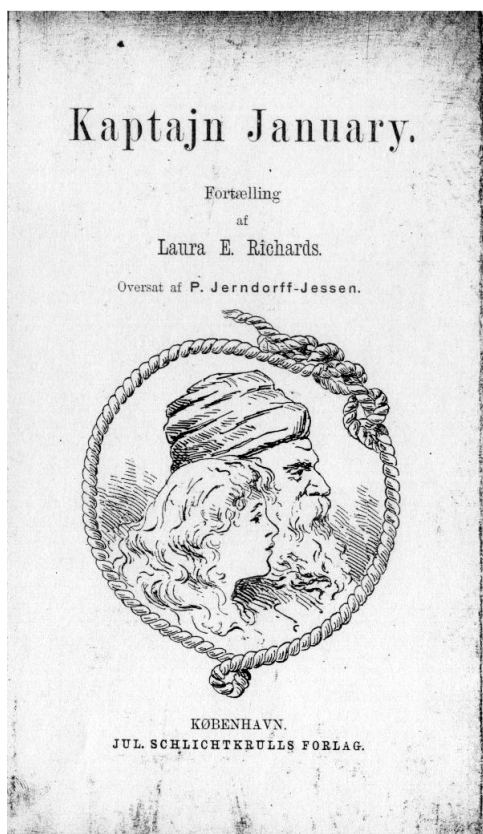
I de år, hvor Jerndorff-Jessen oversatte Conan Doyle, var han ikke alene opslugt af Sherlock Holmes bedrifter, men fik også tid til at oversætte en lang række af andre forfatteres værker. Flere af hans oversættelser i de år blev bragt som føljetoner og kom ikke i boghandelen. Det gjaldt f.eks. hans oversættelse af seks romaner, som ugebladet *Nordstjernen* havde løbende 1895-97, og som derfor ikke blev anmeldt.

Blandt anmeldelser, som nævnte lidt mere om ham end hans navn, var der 19. november 1894 en i *Berlingske Tidende* af Stanley Weymans roman "En fransk Adelsmand". Oversættelsen var, som man kunne vente af Jerndorff-Jessen, foretaget med smag og dygtighed, hed det. Året efter anmeldte *Berlingske Tidende* 26. oktober 1895 hans oversættelse af Rider Haggards roman "Verdens Længsel". Anmeldelsen indledes med at konstatere, at forfatteren, der allerede for længe siden har erhvervet sig en smuk position i vor læseverden ved hans oversatte fortællinger "Hun", "Kong Salomons Miner", "Kleopatra" osv., med denne bog vil skaffe sig ny venner. Den afsluttes med at berette om fortællingens ejendommelige, næsten gammeltestamentlige stil, som gør sin virkning, og som er ypperlig gengivet af den smagfulde oversætter. Samme dato anmelder samme avis Rider Haggards roman "Taagefolket" og slutter med at bemærke, at hr. Jerndorff-Jessen, der har fordansket de fleste af forfatterens tidligere romaner, efterhånden har erhvervet sig en ikke ringe færdighed i at gengive Rider Haggards ejendommelige stil og fortællemåde.

Der var dog ikke lutter ros til Jerndorff-Jessen. En anmeldelse i *Berlingske Tidende* 11. november 1896 af Rider Haggards "Den gyldne Stad" beskrev Jerndorff-Jessens oversættelse som helhed letflydende, men dog frembød den nogle enkelte pletter og sproglige forsyndelser, der let kunne være undgået. Der var mere kritik af samme skuffe i anmeldelsen i *Berlingske Tidende* 2. juni 1898 af Rider Haggards "Trolldmanden". Den slutter med at skrive, at Jerndorff-Jessens oversættelse på sine steder er ret skødesløs, muligvis på grund af mangelfuld korrekturlæsning, hvad flere ting kunne synes at tyde på.

1898 havde Jydske Forlags-Forretning afsluttet udsendelsen af første oplag af Sherlock Holmes eventyrlige oplevelser med hans tragiske død. Conan Doyle havde straks fået efterlignere, og en af dem var Guy Boothby, som udsendte en række forbryderfortællinger, hvoraf den første forelå i 1898. Det fik forlaget til at udsende den som "Svindlernes Fyrste" i Jerndorff-Jessens oversættelse. *Berlingske Tidende* skrev i sin anmeldelse 19. november, at Boothby stod langt under Conan Doyle. Den første af hans forbryderfortællinger var hverken værre eller bedre end de, der findes i småbladenes føljetoner, og som sluges af ukritiske læsere. Endnu engang sluttede anmeldelsen med en bemærkning om, at oversættelsen ikke var fri for at være en del skødesløs og indeholdt en del skæmmende trykfejl.

Det har sikkert ærgret den pertentlige skolelærer at blive betegnet som skødesløs, men mon ikke det hang sammen med, at han havde påtaget sig for mange oversættelser på én gang? Det er i øvrigt påfaldende, at han i årene 1893-98, hvor han var optaget af romaner om død og ulykke, også fik tid til at oversætte romaner af en hel anden art. 13. december 1893 anmeldte *Dagbladet* hans oversættelse af "Kaptajn January" forfattet af Laura E. Richards og udkommet på Jul. Schlichtkrulls forlag. Den betegnes som en idyl i yndig-rørende stil. Forlaget skrev, at den egnede sig særlig til gave for piger i 10-14 års alderen.

Omslaget til "Kaptajn January".

Omslaget til "Tim og Gary".

På N.M. Kjærs forlag udkom i 1894 den amerikanske forfatterinde Kate Douglas Wiggins "Tim og Gary" i Jerndorff-Jessens oversættelse. *Berlingske Tidende* anmeldte 15. november bogen, hvori der fortælles om to små forældreløse børn, som for ikke at komme på fattiggården flygter og efter mange oplevelser får et nyt og lykkeligt hjem. Alt hvad forfatterinden skriver, vidner om hendes nøje kendskab til barnesindet og til det, der volder barnet sorg eller glæde, slutter anmeldelsen.

Overraskende er også hans oversættelser for Kirkelig Forening for indre Mission af S. Baring-Goulds to romaner "Perpetua" og "Domitia", der udkom i henholdsvis 1898 og 1899. Måske var det bestillingsopgaver, som han påtog sig af økonomiske grunde.

Trods arbejdet med at oversætte forsømte Jerndorff-Jessen ikke sin undervisning på skolen. Da han ansøgte om en overlærerplads beskrev skoledirektør Joakim Larsen 30. december 1895 ham på følgende måde:

"P. Jerndorff-Jessen er en solid Dygtighed, rolig og behersket i sin Optræden, flittig og udholdende ved sit Arbejde, punktlig i sit Tilsyn paa Pladsen. Uden just at besidde stor Livlighed opnaar han dog ved forstandig Fremgangsmaade og ihærdigt Arbejde et godt Resultat af sin Undervisning, saa han maa regnes blandt de flinkeste af Skolens Lærere. Han holder god Disciplin og kommer godt ud af det med Kolleger og Elever. Udenfor sin Lærervirksomhed har han med Dygtighed oversat en Række underholdende Bøger fra Engelsk, i hvilket Sprog han besidder grundige Kundskaber. Med sin støtte Personlighed forener han en saadan Grad af almindelig Dannelse, at han godt vil kunne overtage en Overlærers Plads."²¹

Lærer på Skolen på Solbjergvej 1896-1906

Den 1. maj 1896 blev han lærer på den nyoprettede Skole på Solbjergvej, hvor han i en konduiteliste over skolens lærere 31. december 1897 blev beskrevet på følgende måde:

"Er ligeledes en alvorlig, kundskabsrig og dygtig Lærer, der arbejder meget samvittighedsfuldt og opnaar særdeles gode Resultater af sin Undervisning. Da han ogsaa har en rolig og bestemt Optræden, holder han meget god Orden og Disciplin, saavel i sine egne Klasser, som paa Drengenes Legeplads, hvor han har Tilsyn og vaager omhyggeligt over god Skolegang hos sine Elever. (Han er bekendt som Oversætter fra Engelsk)."²²

Den 1. april 1898 blev han ansat som overlærer på Skolen på Solbjergvej, hvor han underviste, indtil han 8 år senere blev ansat som skoleinspektør på Skolen på Duevej.

Der er bevaret fire breve, som han sendte hjem til sin hustru Agnes, da han i juli måned 1898 var på en længere rejse i Tyskland, hvor han åbenbart fungerede som leder for et selskab af rejsende. Det fremgår af sætninger, som "på onsdag håber jeg at formå selskabet til at begive sig på tilbagerejsen" og "jeg skynder stadig på de andre for at komme af sted". Det første brev blev sendt fra Dresden, som de var ankommet til fra Berlin 9. juli. Fra Dresden gik rejsen til Regensburg ved Donau, over München til Jenbach i Tyrol og videre til rejsens sydligste mål Innsbruck. Det sidste brev blev sendt fra Nürnberg 21. juli. Om rejsens formål og deltagernes art står der ikke noget om i brevene. Da han talte udmærket tysk, var han måske rejseleder for kolleger på en slags dannelsesrejse. Der var hilsener fra hele selskabet til hans hustru, da han delte hendes kiks ud på rejsen, men det var måske blot af almindelig høflighed og behøver ikke at være fordi, de kendte hende. Senere på turen prøvede han at bestige et bjerg i Tyrol sammen med Olsen, hvem det så var.

Brevene vidner om hans glæde over at opleve natur og folkeliv og om hans trang til at genopleve de mange indtryk fra rejsen sammen med sin hustru. Af hans sidste brev fremgår, at han ville være hjemme hos hende om 5-6 dage, og at han tænkte at få så mange penge tilovers, at de kunne gøre 2-3 udflugter til Ringsted og Vedbæk.

Samarbejde med Carl Allers Etablissement

I 1899 samarbejdede Jerndorff-Jessen med Carl Allers Etablissement, der udgav "I ledige Timer. En udvalgt Roman- og Novellesamling bestemt for Familie kredsen". I det år bragte samlingen hans oversættelser af Rider Haggards "Hun", "Kong Salomons Miner" og "Allan Quatermain". Hans oversættelse af Guy Boothbys "Ægypteren Faros" fulgte året efter. I 1902 kom Rider Haggards "Elissa eller Zimbabwes Fald" og en udvalgt samling af Conan Doyles "Sherlock Holmes's Eventyr". Samme serie fra Allers bragte i 1904 hans oversættelse af Rider Haggards "Perlemøen" og i 1905 af K. og Hefketh Prichards "Don Q" samt "Doktor Halifax's Fortællinger" af forfatteren til "Den kvindelige Læge". Serien sluttede i 1913, men endnu året før kom der tre oversættelser af Jerndorff-Jessen: Cecare Cartellieres "Den forsvundne Luca della Robbia", Annie S. Swans "I Guldet Lænker" og novellen "Faraos Lykke" af Muriel Mathias.

Af indholdsfortegnelsen i Allers *Illustreret Familie-Journal* fremgår, at han 20. maj 1900 havde sin debut i bladet med en oversat artikel "Den lægevidenskabelige Opdager og hans Værk". I 1901 bidrog han ikke med noget, og i 1902 havde han kun én oversat artikel "Sprogenes Kamp".

Den mundtlige overlevering fortæller, at han i hver uge i over 40 år ved siden af sit øvrige oversættelsesarbejde og sin skolegerning oversatte en novelle til *Illustreret Familie-Journal*. Selv om Jerndorff-Jessens skolegerning sluttede, da han gik på pension i 1922, lød denne præstation så imponerende, at den fristede til en nærmere undersøgelse. Her stillede Carl Allers Etablissement hjælpsomt sit bibliotek til disposition. En fuldstændig gennemgang af ca. 40 årgange af bladet ville dog

være håbløs, da bladet i de sidste mange år af perioden ikke opgav navnet på oversætterne af bladets noveller.

En gennembladning af *Familie-Journalen* årgang 1903 viste, at han i det år i 14 numre af bladet bidrog med oversættelser af små, populære, fortrinsvis naturvidenskabelige artikler under overskriften "Af Livet og Naturen". Med "Romaner, Fortællinger etc." bidrog han ligeledes i 14 numre med en fortsat oversættelse af Dick Donovans "Detektivfortællinger". I 1903 satte han således sit præg på 26 numre af ugebladet. Selv om udtalelsen om en novelle om ugen ikke holdt stik det år, var det alligevel en smuk præstation, som må have gjort hans navn kendt i det ganske land.

Natten mellem 23. og 24. januar 1945 sprængte Schalburgkorpset Carl Allers Etablissement i luften, og den voldsomme brand tilintetgjorde virksomhedens arkiv. Dermed forsvandt de papirer, som kunne have kastet lidt lys over de betingelser, Jerndorff-Jessen arbejdede under. Et enkelt brev fra ham til Carl Aller er bevaret blandt de få af virksomhedens papirer, der under branden befandt sig uden for bygningen. Det blev afsendt 25. august 1903 fra hans adresse i Smallegade. Med brevet fulgte et ikke bevaret brev, som han havde modtaget fra cand. mag. M. Laursen. Han havde ikke synderlig lyst til at svare på det, med mindre Carl Aller ønskede det. Af hans PS fremgår, at han fandt, det egentlig kunne være ganske morsomt at overbevise sig om, hvor vidt Laursen virkelig havde autorisation på "disse og fremtidige påtænkte oversættelser", da det ikke lignede Axel Andersen eller englænderne at være så flotte. Det er derfor nærliggende at sætte Laursens brev i forbindelse med Jerndorff-Jessens oversættelse af Donovans "Detektivfortællinger", som *Familie-Journalen* bragte i juni-september 1903. M. Laursen stod nemlig i perioden 1889-1903 som autoriseret oversætter af 11 af Dick Donovans bøger, der alle udkom på Axel Andersens forlag.

Årgang 1904 af *Familie-Journalen* bragte løbende over 4 numre en autoriseret oversættelse ved Jerndorff-Jessen af A. Conan Doyles fortælling "Mordet i Grange Abbey" fra Sherlock Holmes' ny opdagelser. Det var en af fortællingerne i "The Three Students", der var udkommet i England et halvt år tidligere. Da det var lykkedes Carl Allers Etablissement at erhverve eneoversættelsesretten til de ny opdagelser, blev gengivelsen i bladet mærket "Eftertryk forbydes".

Årgangene 1905, 1913, 1923 og 1924 blev også gennembladet. I 1905 bidrog han udelukkende med populære artikler med et meget blandet indhold som f.eks. "Elektriske Tegninger", "Hvorledes man laver "gamle" Violiner", "Mærkelige Insekter", "Jiu-Jitsu" og "Bedrageriske Fif i Væddemaal og Spil". De indgik i 13 numre af bladet svarende til gennemsnitligt et bidrag hver fjerde uge.

I de første 9 måneder af 1913 bragte bladet hver anden uge hans oversættelse af en afsluttet, illustreret fortælling fra nær og fjern i tillægget "Romantik og Virkelighed". Da *Familie-Journalen* derefter gik fra gotiske til latinske bogstaver og fik et nyt layout, bidrog han resten af året med en oversat novelle om ugen. Illustrationerne og titler som "Et Væddeløb med Døden", "Uhyrets Tempel", "Attentatet paa St. Marys Bank". "Guldskrinet" og "En sælsom Historie" har sikkert virket tillokkende på mange af bladets læsere.

I den periode, hvor han i 1923 opholdt sig som pensionist sammen med sin hustru i Italien, bragte bladet fra 3. januar til 5. september ca. hver anden uge en af hans oversatte noveller. Så er der et stop i to måneder, formentlig som følge af deres bolignød straks efter hjemkomsten, men resten af året var han igen leverandør ca. hver anden uge med en oversat fortælling. I 1924 præsterede han i 27 af årgangens 53 numre en oversat novelle, altså gennemsnitligt en novelle hver anden uge.

Et forsøg på at følge hans oversættelsesvirksomhed i *Familie-Journalen* årgang 1933 strandede på, at bladet ikke længere angav navnet på oversætteren af udenlandske fortællinger.

På grundlag af denne lille undersøgelse må man slutte, at selv om man nok kommer sandheden nærmere ved at sætte hans bidrag til *Illustreret Familie-Journal* i nogle år til et hver anden uge, var dette også en smuk præstation, der betød en ekstraindtægt og forhåbentlig også tilfredse læsere.

I 1901 var familien flyttet til Smallegade 56, 1. sal, hvor den boede, da hans hustru Agnes døde af lungebetændelse på Diakonissestiftelsen 30. april 1901, 8½ måned efter hun havde født sønnen Viggo Peter. – Jerndorff-Jessen stod nu alene med fem børn under 14 år. En af hans bedste venner, en seminariekammerat, førstelærer Peter W. Weber i landsbyskolen i Allindelille nord for Ringsted, kunne imidlertid straks efter Agnes død hjælpe ham ved at tage det yngste af børnene til sig, indtil han gennem kollegaen Alfred Bindslev ved Skolen på Solbjergvej fik Bindslevs svigerinde, frøken Lucie Marie Tauber, til husbestyrerinde. Hun blev nu i mors sted for alle fem børn og siden deres stedmor.

Familien boede stadigvæk i Smallegade, da Jerndorff-Jessen 1. juli 1903 blev gift med Lucie Marie Tauber i præstens hjem i Fasangaarden på Frederiksberg. – Hun var datter af zoologen Peter Tauber og hustru Hansine Pedersen, Nørrebrogade 7, København, og blev født 23. december 1866. Familien flyttede siden til Nordvestvej 4, hvor hun endnu i 1885 som 18-årig boede hjemme hos sine forældre. Nordvestvej blev i 1905 døbt om til Rantzausgade. Efter farens død i 1892 flyttede hendes mor til Frederiksberg, hvor hun i 1895 boede som enke med tre af Lucie Maries søskende i Smallegade 40. I et mandtal 18. april 1898 er 31-årige Lucie Marie Tauber opført som logerende i Lykkesholms Allé 2 A, 3. sal.

Samtidig med at Lucie Tauber var en "dame" med en fuldkommen dannelse som resultat af sin opdragelse i et meget kultiveret hjem, kunne hun til tider, både i sit sprog, sin optræden og sin tankegang, udfolde en frisk djærvhed, der dog aldrig gik over stregen. Hendes "form" var på mange måder helt forskellig fra hendes ægtemands, skønt han langt fra var blottet for humoristisk sans og et stille lune. Som ung pige var hun en tid ansat i Statens Frøkontrol, men kom så til Den Kongelige Porcelainsfabrik, hvor hun blev udlært som blomstermalerinde. Det blev et kunsthåndværk, som hun siden drev både som hobby og profession. Nogle år før hun traf Jerndorff-Jessen, var hun begyndt med en selvstændig virksomhed i en lille butik på Kochsvej, hvor hun solgte "finere" købmandsvarer. Disse oplysninger stammer fra hendes stedsøns nedskrevne erindringer, som omtales i afsnittet "Skoleinspektør på Skolen på Duevej 1906-22".

Da Jerndorff-Jessen sad i uskiftet bo efter sin første hustru, blev der 27. juni 1903 foretaget skifte, hvor børnenes værge var deres morbror Francois Gustav, som nu var herredsfoged i Bjerre herred.²³ Han havde spillet en særegen rolle i søsterens liv og død, som fadder ved hendes dåb, som forlover ved hendes vielse og nu som værge for hendes efterladte børn. I Jerndorff-Jessens andet ægteskab var der ingen børn, men Lucie Tauber blev hurtigt en kær og kærlig mor for hans fem børn.

De ældste af børnene havde holdt sommerferie hos onkel Gustav i herredsfogedboligen i Nørre Bjerre. Denne tradition fortsatte. Da 10-årige Betty ferierede på stedet i juli 1903, sendte hun to breve hjem. Heri fortæller hun sin far og sin ny mor om et besøg hos Gunnar og Astrid og om, hvor længe hun daglig øvede sig på violinen. Gunnar og Astrid Wennerberg var onkel Gustavs søn og svigerdatter, der boede i Over Barrit en halv snes kilometer syd for Nørre Bjerre på gården Paris. Her var hun også inviteret til barnedåb den sidste søndag i juli, og forhåbentlig nåede hun at komme med, før hendes ferie var slut.

I 1902 udkom hans oversættelse af Rider Haggards "Lisbeth" på Jydske Forlag, Gyldendal, og i 1904 blev hans sidste oversættelse af en Haggardroman "Perleprinsessen" bragt i serien "I ledige

Timer" på Allers forlag. Han oversatte ingen af Haggards senere romaner, om end denne til sin død i 1925 blev ved med at spinde det ene eventyr efter det andet.

Martins Forlag udsendte ca. 9. februar 1945 en serie på 8 bind med 9 af Rider Haggards klassiske romaner i Jerndorff-Jessens oversættelse. En samlet udgave af hans Haggard-oversættelser ville have omfattet 20 romaner. Serien blev af forlaget annonceret stort i dagbladene. Romanerne blev slugt af alle aldre fra 12 til 92 år og var den pragtfuldeste underholdning til lange vinteraftener, stod der i annoncen. Og så var de indbundet i skind med guldtryk. Hele serien kostede 68 kr. og kunne bestilles ved indsendelse af annoncens kupon i åben kuvert for 5 øre indenbys.

MARTINS FORLAG
KØBENHAVN

Poststemplets Dato.

DET STORT
18.12.1945
BIBLIOTHEK

Herr Boghandler!
I næste Maaned udsender vi

Rider Haggards Romaner 1-8

indbundet i Skind.

**Udsendes ca.
9. Februar**

Serien, der koster **Kr. 68,-**, udkommer ca. den 9. Februar og omfatter følgende af Rider Haggards klassiske Romaner:

KONG SALOMONS MINER	DEN GYLDNE STAD
ALLAN QUATERMAIN	ABEKVINDEN og MAIWAS HÆVN
HUN	DEN SORTE LILLIE
TAAGEFOLKET	KLEOPATRA

Bøgerne er indbundet smukt med rød Skindryg og Hjørner og er desuden forsynet med farverige Smudsomslag. De indbundne Bøger sælges kun samlet i Serien. Desuden faas Serien heftet til en Pris af Kr. 3,75 pr. Bog. Heftet sælges særskilt fra os kun: KONG SALOMONS MINER, ALLAN QUATERMAIN, HUN, TAAGEFOLKET. De resterende fire Bøger faas kun i komplette Sæt.

Udsnit af en meddelelse fra Martins Forlag til boghandlerne om udsendelsen ca. 9. februar 1945 af en serie med ni af Rider Haggards romaner i Jerndorff-Jessens oversættelse. (Det Kgl. Bibl. Småtrykssamlingen).

I Jerndorff-Jessens tid på Skolen på Solbjergvej kom hans oversættelser til at fylde godt i børnenes bogsamling. Rider Haggards "Taagefolket", "Den sorte Lilje", "Erik Ildøje" og "Kleopatra" samt Stevensons "Kaptein Flints Arv" nævnes i fortegnelsen maj 1903 over indkøbte bøger.²⁴

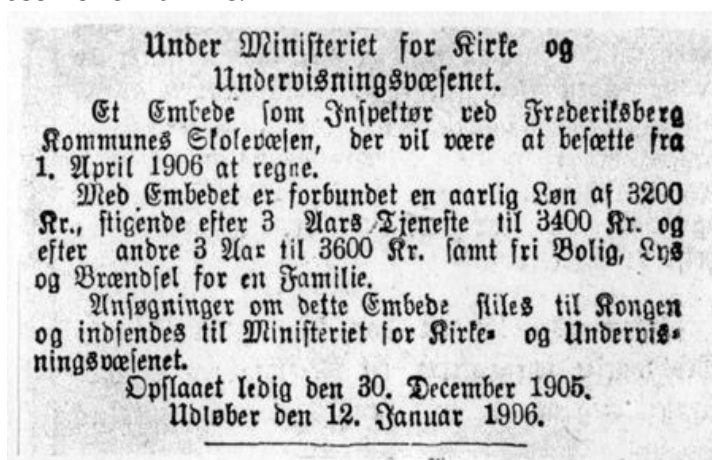
Ved inspektør Tycho Jessens død 24. august 1903 blev et embede som skoleinspektør ved Frederiksberg skolevæsen 20. november 1903 opslået ledigt af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet. Blandt ansøgerne var Jerndorff-Jessen, som skoledirektør Joakim Larsen gav følgende anbefaling 1. december 1903:

"Overlærer P. Jerndorff-Jessen, som er 50 Aar gl. og har været ansat i 25 Aar ved Frederiksberg Skolevæsen, er en solid Dygtighed, rolig og behersket i sin Optræden, flittig og punktlig med sit Arbejde. Ved en forstandig Fremgangsmaade og ihærdig Flid opnaar han et smukt Resultat af sin Undervisning, saa han maa regnes blandt de flinkeste af vore Skolers Lærere. Han holder meget god Disciplin og staar i et fortræffeligt Forhold til Kolleger og Elever. I flere Retninger har han vedvarende udvidet sine Kundskaber, især i levende Sprog. Baade paa Grund af sin Lærervirksomhed, sin støtte Karakter og det Kendskab til Skolens administrative Forretninger, han har erhvervet sig som Overlærer, egner han sig godt til at overtage en Inspektørs Gerning, hvorfor jeg skal tillade mig at anbefale hans Ansøgning."

Samtlige lærere og lærerinder ved Skolen på Solbjergvej underskrev 2. december en skrivelse til ministeriet, hvori de motiverede deres overbevisning om, at Jerndorff-Jessens udnævnelse til det ledige embede som inspektør ville være en vinding for kommunens skolevæsen. Bl.a. fremhævede de hans kollegialitet og altid humane og dog bestemte optræden overfor børnene og deres værger.²⁵

I sin ansøgning til embedet skrev Jerndorff-Jessen bl.a., at han på Skolen på Solbjergvej var blevet betroet at undervise i såvel tysk som engelsk i flere af skolens øverste klasser, ligesom han også havde offentliggjort oversættelser i disse sprog, og hvis der med tiden skulle blive oprettet mellem-skoleklasser ved kommunens skoler, ville han formentlig derfor også, hvad sprogundervisningen angik, være i stand til med tilstrækkelig kyndighed at lede disse klassers undervisning.²⁶

Denne gang fik han ikke stillingen, men da han 7. januar 1906 ansøgte om et inspektørembede, der skulle besættes ved Frederiksberg skolevæsen fra 1. april, fik han det. Embedet, der blev opslået ledigt af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet 30. december 1905, var forbundet med en årlig løn af 3.200 kr., stigende til 3.400 kr. efter 3 år og til 3.600 kr. efter yderligere 3 år samt fri bolig, lys og brændsel for en familie.

Ministeriets opslag 30. december 1905 om et ledigt embede ved Frederiksberg skolevæsen.

Skoledirektør Joakim Larsen udtalte sig 11. januar 1906 om de ansøgere, der havde flest kvalifikationer til denne plads. Først nævnte han Jerndorff-Jessen, som han anbefalede på det bedste i en udtalelse, der stort set mindede om den, han afgav i 1903. Han føjede dog til, at han i engelsk var en flink lærer og dygtig oversætter.²⁷

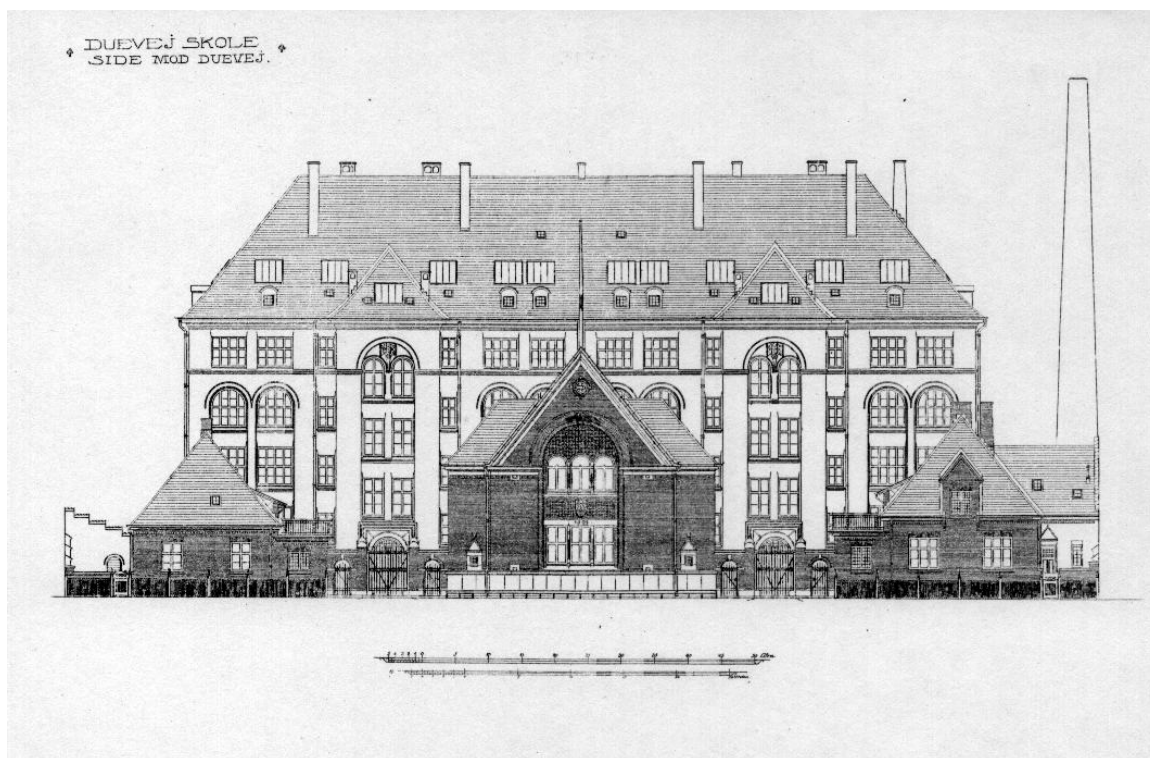
Efter i sin ansøgning at have omtalt sin undervisning i såvel tysk som engelsk tilføjede Jerndorff-Jessen, at han måske også i den sammenhæng turde henlede opmærksomheden på, at han fra engelsk og tysk havde oversat og bearbejdet en ikke ringe mængde børne- og folkebøger, der i følge udlånsstatistikken fra folkebibliotekerne hørte til disses mest læste værker. Ansøgningen var vedlagt hans sædvanlige afskrift af attester og anbefalinger dog med tilføjelse af en anbefaling af 14. januar 1904 fra forhenværende professor ved Universitetet V. Falbe-Hansen, som skrev:

"Overlærer Jerndorff-Jessen har været Lærer for min voksne Datter, og jeg har derved haft Lejlighed til at erfare, at han er en fremragende dygtig Lærer. Og da jeg tillige i en længere Aarrække har staaet ham personlig nær, kan jeg bevidne, at han er i Besiddelse af omfattende Dannelse, navnlig gode Sprogkundskaber og er en ualmindelig paalidelig, human og elskværdig Personlighed."²⁸

Nationaløkonomen Falbe-Hansen var, som tidligere nævnt, gift med Veronique, der var søster til Jerndorff-Jessens første hustru Agnes.

Skoleinspektør på Skolen på Duevej 1906-22

Den 2. marts 1906 blev Jerndorff-Jessen ansat som skoleinspektør fra 1. april, hvor han skulle virke på den ny skole på Duevej. Håndværkerne var travlt beskæftiget med at færdiggøre skolen, som *Politiken* ved indvielsen 12. juni betegnede som landets smukkeste skole. Ved fremvisningen vakte dens indretning almindelig beundring, og omtalen sluttede med at oplyse, at skolens inspektør var den bekendte oversætter Jerndorff-Jessen, der om nogen tid rykkede ind i den smukke fem værel-sers villa, som var beregnet til inspektørbolig.

Skolen på Duevej vlst i "Frederiksberg Kommuneskoler 1874-1908".

Familien boede endnu på Kronprinsensvej 16, 1. sal. De fire yngste børn var hjemmeboende. Da inspektørboligen ikke var blevet færdig til beboelse til april flyttedag, havde han måttet fortsætte sit lejemål på Kronprinsensvej indtil oktober flyttedag. Han havde ikke kunnet leje lejligheden, der bestod af fem værelser med forhave, for kortere tid. Da han således i halvåret april-oktober ikke kunne oppebære den del af sin løn, som bestod i fri bolig, brændsel og belysning, anmodede han i en skrivelse af 13. maj skolekommissionen om et vederlag for denne forringelse af sin løn. Han skulle give 400 kr. i husleje for det pågældende halvår, hvorimod han ikke kunne opgive nøjagtigt, hvad brændsel og belysning kunne beløbe sig til.²⁹ Skolekommissionen godkendte hans anmodning.

I de offentlige arkiver findes papirer, som giver en god karakteristik af Jerndorff-Jessen som skolemand. Allerede det skudsmål, som sognepræsten i Øster Alling gav den 24-årige huslærer i 1877, tegner billedet af en person, der besad en særlig evne til at gengive undervisningsstoffet på en spændende måde. Og at han levede op til præstens overbevisning om, at han egnede sig godt til at udfylde en fremtidig stilling samvittighedsfuldt og nidkært, bekræfter udtalelser fra hans overordnede, da han senere ansøgte om stilling fra fast lærer til overlærer og fra overlærer til skoleinspektør ved Frederiksberg skolevæsen.

Jerndorff-Jessens flid og evne som oversætter afspejler sig i den lange række romaner, som han omplantede fra engelsk til dansk, så de opnåede stor popularitet.

Hvordan tilværelsen formede sig i hjemmet på Duevej 1906-18, er det muligt at danne sig et billede af gennem sønnens nedskrevne erindringer. Han mindedes sin barndoms- og ungdomstid på Duevej som en lykkelig tid, fordi han havde en kærlig far og stedmor, og fordi familielivet var varmt og indholdsrigt. Hans far var en alvorlig og til tider ret streng mand, der krævede meget af sig selv og derfor også af andre. Et vist tungsind syntes hos ham at være parret med en pessimisme, der dog slet ikke svarede til hans utrættelige energi og hans varme menneskelighed, men snarere var en form for skepticisme.

En fattig opvækst havde gjort faren både nøjsom og sparsommelig. Men han sparede aldrig på tidens gode forlystelser. Forældrene abonnerede på Det Kongelige Teaters forestillinger, og nu og da fik børnene billetter til nationalscenen og privatteatrene, de kom ofte i Tivoli og så hen til den årlige tur i cirkus.

Selv om hans far nok var en alvorsmand, besad han dog meget lune og megen humoristisk sans. Ved forskellige lejligheder, når han havde arrangeret underholdning for alle eleverne på Skolen på Duevej, havde han fået en af lærerne, der beherskede sjællandsk dialekt til at more eleverne med en Gustav Wied forestilling. Helt blottet for snerperi havde han ikke noget imod, at sproget ofte var alt andet end stuerent.

Da familien i 1906 flyttede ind i embedsboligen ved Skolen på Duevej, lå arealet bag skolen, hvor senere Frederiksberg skolevæsenes første skolehave kom til at ligge, endnu hen som et fuldkomment vildnis af alle slags ukrudtsplanter og tjente som en yndet legeplads for Peter og hans godt 5 år ældre søster Veronique.

Peter gik i Skolen på Duevej i årene 1906-11, og mange af hans erindringer knytter sig til livet på skolen. Hans position i klassen var ikke begunstiget af, at han var søn af skolens inspektør, og at hans far var hans lærer i både dansk og historie. Det var en regel, at en skoleinspektør for at holde sig i kontakt med livet i klassen og undervisningen selv skulle overtage et vist antal timer. Når han havde valgt at undervise i sønnens klasse og netop i dansk og historie, var det fordi, han ville være sikker på, at Peter netop i de to fag, som særlig havde hans hjerte, fik den allerbedste undervisning.

Peter mindedes, at når alvorlige brud på disciplinen, løgnagtighed o.l. blev afstraffet med spanskrør, måtte det ikke ske i klassen i de andre elevers påsyn, men skulle foregå på skoleinspektørens kontor og i hans nærværelse, men da hans far var alt andet end glad for dette system, blev det administreret med mådehold.

Familiens tilværelse var præget af megen selskabelighed. Der var ofte gæster til middag, aftenkaffe eller eftermiddagskaffe om søndagen. Hans far var meget musikalsk, og i mange år var der bortset fra om sommeren musikaften i hjemmet om onsdagen, hvor faren spillede cello og to døtre henholdsvis klaver og violin.

Hans far følte sig mest som konservativ og stemte altid på partiet "Højre". Han udtrykte sin politiske holdning over for sønnen med ordene: Jeg er nok konservativ, men med hældning til "Venstre". I 1915 skiftede vælgerforeningen, som faren var medlem af til sin død, navn til "Den konservative Vælgerforening".

Når familien ret ofte gik i kirke, var det muligvis, fordi hans far følte en vis pligt til at deltage aktivt i menighedens liv, men hans kærlighed til musik betød også, at salmesangen og orgelspillet måske mere end præstens prædiken gav gudstjenesten værdi for ham.

Den missionske trosretning lå hans far så fjern, at Peter næppe var blevet tilskyndet til at gå ind i F.D.F., hvis der havde været fare for, at han der skulle blive påvirket i den retning.

Peter og søsteren Veronique ferierede sammen med deres forældre i 1910 på Bornholm, hvor de besøgte farens søster Cathrine. Hun var gift med metodistpræsten "onkel Nielsen", som var overhoved for en lille metodistmenighed i Neksø. Feriegæsterne følte imidlertid, at dagliglivet i præsteboligen var tyngt af for megen gudelighed, og det var måske grunden til, at besøget i Neksø blev kortere end først planlagt, og sidste halvdel af ferien blev henlagt til et andet sted på Bornholm.

Han skriver, at Veronique efter endt realeksamen havde været huslærerinde hos deres fætter gård-ejer Gunnar Wennerberg på "Bentlund" i nærheden af Horsens, hvor hun havde været både lærerinde og veninde med de fire døtre, der ikke var ret meget yngre end hun selv. Fætteren var søn af deres morbror Francois Gustav, og var døbt med sin farmors pigenavn Wennerberg som mellemnavn.

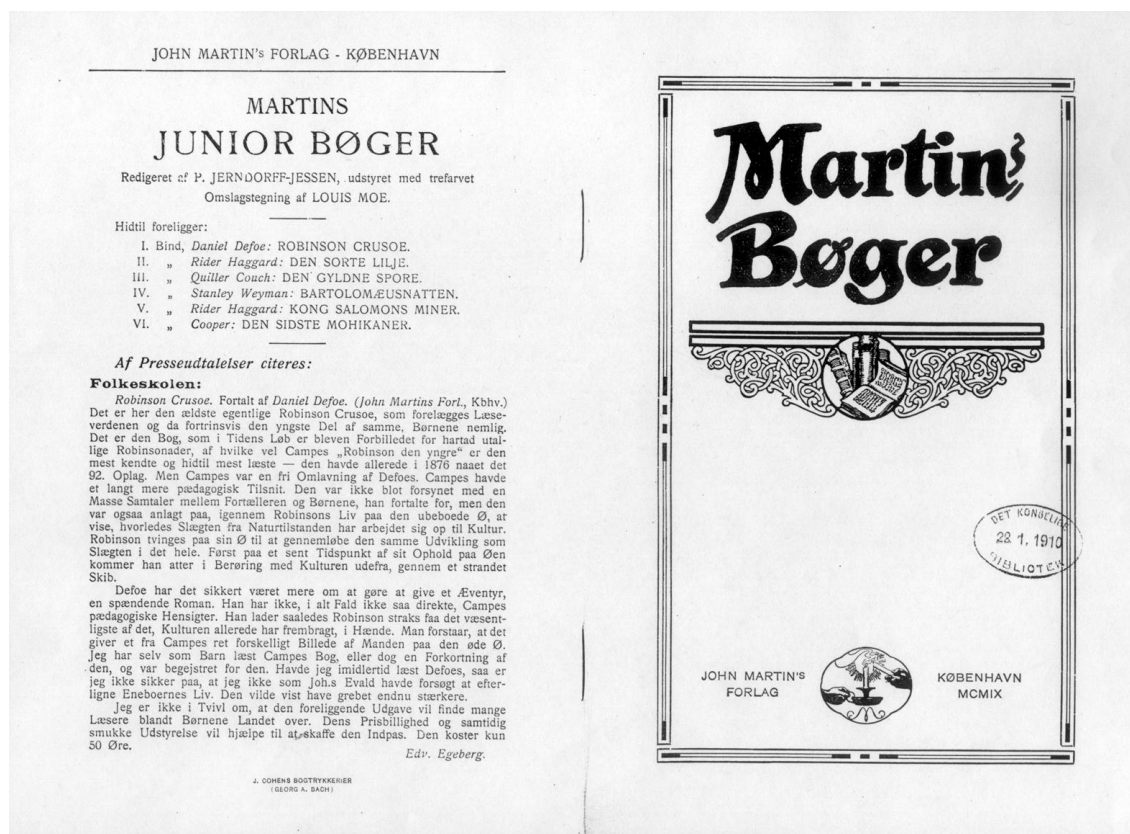
Hans far udfoldede et forbavsende initiativ ved selv at finde de romaner, som han fandt egnede til oversættelse, og gennem personlig kontakt med engelske forfattere som Rider Haggard og Conan Doyle skaffede han sig retten til at oversætte deres værker. Rider Haggard lagde megen vægt på, at kun Jerndorff-Jessen skulle oversætte hans romaner. I mange år skrev hans far sine manuskripter i hånden og med ikke ringe besvær, da han var plaget af pinefuld gigt i sine fingre. Men fra omkring 1910 brugte han en skrivemaskine, hvis klapren fra tidlig morgen til aften var uløseligt forbundet med hverdagen i hjemmet. Han var en meget beskedet og på mange måder ret genert mand, som hverken udmærkede sig ved journalistisk smartness eller forretningsmæssige evner. Han havde aversion mod Jack Londons socialistiske sympatier. En mere tungtvejende årsag var, at han af John Martin var blevet bedt om at oversætte en af Jack Londons romaner, der ikke blot var dårlig, men hans dårligste, "Hearts of Three", som han kaldte "Tre Hjerter", og som det må have været en plage for ham at oversætte.

Peter blev boende hjemme til 1918. I august 1915 begyndte han sine tre år som nysproglig gymnasiast i Schneekloths Skole på Værnedamsvej. 29. juni 1918 var han oppe i sit sidste fag til studentereksamen, og 1. september tiltrådte han en stilling som huslærer på herregården Overgaard ved Mariager Fjord for efter to års herregårdsliv at afrejse til Argentina. Hans far beklagede det, men satte sig ikke kraftigt imod det. Sønnen rejste ud i verden, og med ordene "Mit livs første store eventyr var begyndt" slutter han de 306 maskinskrevne sider - dateret Nivå, 1. juli 1982 - om sine erindringer i barndom og ungdom 1903-20.³⁰

Det overrasker, at han i disse meget udførlige erindringer forbigår den senere omtalte internatsag på skolen i 1913, hvor hans far blev så skændigt behandlet af socialdemokraterne. Forklaringen er måske den, at han i 1981 allerede havde skrevet "En anti-socialists erindringer i 1913-1920", som han indleder med ordene "Siden jeg i en alder af tretten år blev politisk bevidst, har jeg altid været anti-socialist". Han skrev, at angrebet i *Social-Demokraten* på hans far i 1913 åbnede hans øjne for partiets had til det borgerlige samfund og prægede hans liv på en meget væsentlig og i perioder meget følelig måde. Bladets løgnagtige artikler havde skabt en så ophidset stemning blandt beboerne i arbejderkvarteret i nærheden af skolen, at familien ikke kunne sidde i fred i lysthuset i forhaven ud til Duevej. I de stille sommeraftener, mens kampagnen imod hans far var på sit højeste, blev familien udsat for forbipasserendes smæderåb og stenkast.

Som skoleinspektør fortsatte Jerndorff-Jessen som oversætter. I 1908 var John Martin begyndt som forlægger af billigbøger.³¹ Martins Junior Bøger blev redigeret af Jerndorff-Jessen, og forlaget genudsendte fra 1909 en række af hans tidligere oversættelser. Han forsynede desuden forlaget med sine hidtil ikke udkomne oversættelser af 20 romaner, der blev udgivet i årene 1909-23. De første

af disse var Walter Scotts romaner "Talismanen" og "Ivanhoe", som blev fortalt for ungdommen efter forkortede engelske udgaver. Under overskriften "Smaa Anmeldelser" skrev *Berlingske Tidende* 2. november 1910 om "Ivanhoe", at det utvivlsomt er korrekt at forkorte Walter Scott, hvis beskrivelser oftest er vidtløftigere end foreneligt med moderne smag. Senere fulgte endnu to af Walter Scotts romaner samt bl.a. fire af Robert Louis Stevensons og en af Jack Londons romaner.

I et lille bogkatalog fra Martins Forlag 1909 ses, at Jerndorff-Jessen havde redigeret de første seks bind i serien *Martins Junior Bøger*. Bind II-V var hans egne oversættelser. (Det Kgl. Bibl. Småtrykssamlingen).

Jerndorff-Jessens oversættelser af Martins billigbøger betød, at børne- og ungdomslitteraturen fik en langt større udbredelse end hidtil. Om "Den sorte Pil" af Stevenson, der udkom i 1920, skrev *Bogens Verden*, at den var fortalt med stort liv og gengivet i god oversættelse.

På Skolen på Duevej modtog han i 1910 forfatteren Rider Haggard, som var på rejse i Danmark for at studere danske landbrugsforhold. Rider Haggard har skildret besøget på skolen i "Rural Denmark and its lessons", som udkom året efter. Da han skriver, at han kendte Jerndorff-Jessen som sin oversætter gennem mange års korrespondance, var dette formentlig deres første møde. Han overværede en engelsktime i en 7. pigeklasse på skolen og var meget imponeret over elevernes præstation.³²

I bogen fortæller han om en anden oplevelse, som gjorde indtryk på ham. Han havde besluttet ikke at forlade landet, før han personligt havde interviewet nogle statshusmænd, havde set deres jord og hørt deres beretninger af deres egen mund. Under et besøg hos husmand Ole Larsen i Salløv ved Gadstrup blev han også budt på frokost og kom ud for følgende:

"Det var lidt overraskende også at blive takket varmt af en mand i hans stilling for den fornøjelse, som han fortalte, han havde haft ved at læse mine bøger, der ikke handlede om landbrug. Jeg tror ikke, at en udenlandsk forfatter på besøg hos en husmand i England ville støde på samme overraskelse. I

Danmark er det imidlertid anderledes, for der vil han blandt bondestanden opdage, at han er lige så godt eller endog bedre kendt, end det er hans lykke at være i hjemlandet. Danskerne er ivrige læsere og tiltalt af opdigtet litteratur."³³

Rider Haggard besøgte også Ågård i Han herred, hvorfra hans formodede forfader i en fjern fortid var udvandret til England. Hans bog om rejsen til Danmark er en begejstret hyldest til den danske andelsbevægelse. Den vakte stor opmærksomhed i hans hjemland, hvorimod den ikke fik nogen omtale i Danmark, selv om han havde tilegnet bogen til "The Farmers of Denmark". En dansk oversættelse bebudet af *Politiken* blev tilsyneladende aldrig ført ud i livet.³⁴

Den bekendte engelske Forfatter

Rider Haggard

besøgte forrige Aar Danmark for at gøre sig bekendt med vore Landbrugsforhold. Resultatet af hans Rejse foreligger nu gennem et stort engelsk Værk, der i Tekst og Billeder skildrer hans Indtryk fra de forskellige Egne af Landet, han besøgte, hans Samtaler med de forskellige Kapaciteter paa Landbrugets Omraade, som han kom i Berøring med. *POLITIKEN* har erhvervet Oversættelsesretten og for at skaffe Bogen den videst mulige Udbredelse ladet den fremkomme som et prisbilligt Særtryk af *POLITIKEN*. Bogens Pris i England er 6 Kr. 50 Øre. Den faas paa vor Ekspedition for 25 Øre pr. Expl., 50 Expl. 5.00, 100 Expl. 10.00. Kan ogsaa bestilles gennem Bog- og Papirhandlere, Kiosker etc.

R. Rider Haggards:

Mit Besøg i Danmark.

Indhold:
Brørup Andelsmejeri. Lødelund Landbrugsskole. Askov Højskole. Henneberg Ladegaard. Aarhus og et Svinestutteri. Aagaard. Kjøbenhavn. Husmandsbrugene. Statshusmændene og Andelsbevægelsen. Statshusmandsbrug. Ringsted Husmandsskole og Svinelagteri. Lyngby Landboskole. Et Besøg paa Kolle-Kolle. En Bondegård i Nærheden af Helsingør. Husmandsbrug ved Hillerød. Nykøbing Sukkerfabrik. Ourupgaard. Nogle Bondegårde paa Fælster. De danske Bønders økonomiske Stilling. Andelsbevægelsen i Danmark. Hvorledes det kunde være, og hvorledes det er.

Faas gennem alle Boghandlere, Kiosker, Brugsforeninger og Mejerier Landet over samt paa *Politikens Expedition*.

Politikens Expedition, Pilestræde 14	
Expl.	Rider Haggard: Mit Besøg i Danmark.
Navn:	
Adresse:	
Beløbet kan vedlægges i Frimærker.	

Politikens annonce om et særtryk af Rider Haggards bog om hans besøg i Danmark. Trods ihærdige bestræbelser er det ikke lykkedes at finde dette særtryk.

Ved folketællingen 1. februar 1911 var skolens boliger for inspektør og betjent stadigvæk de eneste beboelser på Duevej. På det tidspunkt boede Jerndorff-Jessens ugifte datter Ellen hjemme som lærerindevikar sammen med de to yngste børn. Desuden var der ung pige i huset. Ellen var udgået fra N. Zahles Seminarium 1910. Herfra udgik datteren Betty 1915.³⁵ Ellen døde ugift 17 februar 1954 efter en ulykke. Af dødsannoncen i *Berlingske Tidende* fremgår, at hendes to søstre Inger og Veronique var blevet gift, mens Betty var ugift. Inger var gift med en landmand, Gotfred Petersen, og Veronique med dyrlæge Herman Beyer, Tranekjær.

I 1911 foretog Jerndorff-Jessen en rejse til London, hvorfra der i perioden 9.-16. juni er bevaret syv breve, som han sendte hjem til sin hustru Lucie. Formålet med rejsen fremgår ikke af brevene, men intet tyder på, at den gjaldt hans engelske forfatterbekendtskaber eller, at det var en tjenesterejse. Frederiksberg skolevæsens arkiver indeholder intet om hans rejse, selv om den foregik i skoleårets tredje måned, hvor skolesommerferien endnu ikke var begyndt. Det er påfaldende, at intet er regi-

streret om hans fravær fra skolen, hvorimod der fra hans ledsager på den første del af rejsen, lærerinde Louisa Jephcott, foreligger en ansøgning af 22. april 1911 til Skolekommissionen om orlov i juni måned. Da hun underviste i engelsk i Skolen på Solbjergvej, ville hun sætte sig ind i undervisningsmetoden i engelske skoler, hvis sommerferie begyndte først i juli. Hun bemærkede, at hun selv afholdt vikarudgifter. Af det første af brevene fremgår, at andre fra Skolen på Duevej end skoleinspektøren var på udenlandsrejse i juni måned. Således var skolekøkkenlærerinde Ida Wunsch i Manchester og lærer A.G. Andersen - betegnet A.G.A. - i Versailles.

I det første brev er Jerndorff-Jessen ankommet til London. Han beskriver en besværlig togrejse dagen før fra Haag til Vlissingen efterfulgt af en stormfuld sejlads med dampskib til Queenborough, en by i det sydøstlige England på vestsiden af øen Sheppy syd for Themsmundingen. Her tog han afsked med frøken Jephcott og fortsatte med tog til London. Han bemærker i brevet, at det nu var dobbelt så dyrt at rejse som for 11 år siden, og han antyder sandsynligvis hermed, at han havde besøgt England midt i år 1900.

I de følgende breve fortæller han om de mange indtryk, han fik under besøget i storbyen. Han besøgte naturligvis Westminster Abbey, parlamentsbygningen, gallerier, museer og Windsor, og det har som engelsklærer optaget ham at lytte til befolkningens udtale af det sprog, som han havde så let ved at oversætte fra en tekst skrevet på engelsk. Samtidig fik han lejlighed til at udtrykke sig mundtligt på engelsk, hvad der var mere uvant for ham end at skrive sproget, som han f.eks. var nødt til, når han korresponderede med sine engelske forfatterbekendtskaber.

I "Skolen på Duevej 1906 - 12. juni - 1956" omtales den musikinteresserede skoleinspektør Jerndorff-Jessen flere steder. Ved skolens første skolekomedie i 1913 udførte han således mellemaktsmusikken i spidsen for en strygekvartet med lærere ved pultene. Hans barnebarn Helga Okkels er i besiddelse af et portræt af ham, som Povl Jerndorff har malet tilsyneladende i dette år, da han ser ud til at være ca. 60 år gammel. Det kan ikke dokumenteres, men er vel næppe usandsynligt, at skolens lærere har foræret ham maleriet på hans 60 års fødselsdag 12. april 1913 enige om, at det var den helt rigtige ide, at det blev en kunstner med netop dette navn, der portrætterede deres principal. Maleren Povl Jerndorff (1885-1933) var søn af maler August Jerndorff og var udgået fra Kunstakademiet i foråret 1910. Han havde i 1913 atelier og bopæl på Frederiksberg.

1913 var også det år, hvor Jerndorff-Jessen skulle blive udsat for *Social-Demokratens* hårde dom over hans afstraffelse af drengen Edvard, der var kommet til at ødelægge bindet om sit atlas og af skræk for følgerne skulkede fra Skolen på Duevej i tre dage.³⁶

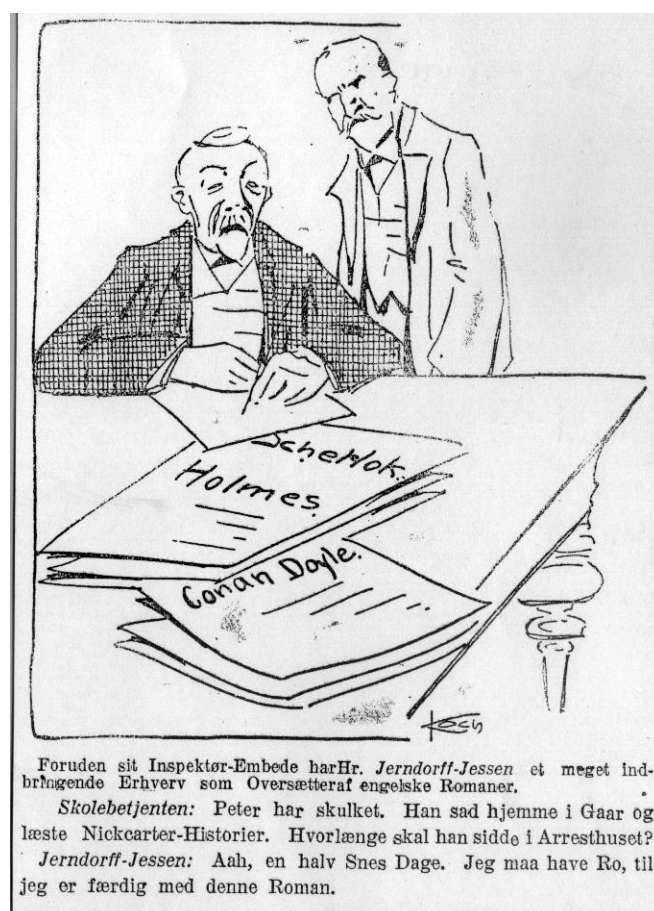
Social-Demokratens tegning af den internerede Edvard.

Den 18. juni 1913 bragte bladet en større artikel under overskriften "En Dreng indespærret 10 Dage i Skolen. - Skoleinspektør Jerndorff-Jessen tiltvinger sig ved Trusel om Værgeraadet Moderens Samtykke til Indespærringen. - Interview med Inspektøren".

Indespærringen foregik i et loftværelse over skolebetjentens lejlighed, og i bladets gengivelse af interviewet fremstilles Jerndorff-Jessen som aldeles ufølsom overfor den stakkels indespærrede dreng, idet han hævdede, at det var hans pligt at straffe drengen på denne måde, når det skete med moderens underskrift.

De følgende dage fortsatte *Social-Demokraten* sin behandling af sagen. Bladet kunne oplyse, at det i følge en ministeriel resolution fra august 1876 var tilladt de frederiksbergske skoler at benytte et internat til indespærring, når det skete med forældrenes samtykke. Bladet fandt imidlertid, at det var aldeles ufatteligt, at en børneopdrager i året 1913 kunne anvende 10 dages arrest overfor et 12-årigt sygeligt barn og tro på, at en så grusom behandling kunne forbedre det, men Jerndorff-Jessen var indkapslet i forestillingen om at være en streng og retfærdig dommer med alle formaliteterne på sin side.

Ikke blot Skolen på Duevej, men også de andre frederiksbergske kommuneskoler havde et internat, og *Social-Demokraten* rejste kravet om internaternes nedlæggelse og latterliggjorde Jerndorff-Jessen i satiriske tegninger. En tegning i bladet 20. juni viste ham mere optaget af sit "meget indbringende erhverv som oversætter af engelske romaner" end af sine skolebørns vel.

*Social-Demokraten*s tegning af Jerndorff-Jessen og skolebetjenten.

Da Jerndorff-Jessen syntes, at det gik for vidt, skrev han en redegørelse, som dagbladet *København* bragte 22. juni, og hvori han søgte at give bladets læsere en sand og uforvrænget fremstilling af

internatsagen fra Frederiksberg:

"Men først et Par Ord om Skolernes Internater. Disse blev i sin Tid indrettet, for at Skolerne i dem kunde anbringe Børn, der ellers skulde overgives til Politiet for Tyveri, Skulkeri og andre grove Forseelser. Man mente, at det var mere human og mere pædagogisk rigtigt og hensigtssvarende, at Skolerne tildelte dem denne Straf, end at sætte den større Skamplet paa dem, som en Straf af Politiet dog maatte siges at være. Det er en Skønssag, om man vil betragte Interneringslokalerne som Celler; Internatet her paa Skolen benyttes til Soveværelse af Skolebetjentens voksne Døtre, to særdeles pæne Damer. Og det er ikke ofte eller længe, de maa rykke ud for at give Plads for internerede Børn: I de 7 Aar, Skolen her har været i Brug, har Internatet været benyttet 9 Gange og ialt i 40 Dage, det sidste Tilfælde iberegnet.

Dette sidste Tilfælde ser uden nogen Udsmykning saaledes ud:

Drengen Edvard Jensen, hvis Moder er forladt Hustru, havde i de sidste 2-3 Aar stadig forsømt Skolen ved aabenlyst og maskeret Skulkeri, d.v.s. Hjemmet dækkede over hans Forsømmelser ved at foregive Sygdom, medens Drengen vitterligt havde leget i Søndermarken eller andre Steder - et typisk Tilfælde, som alle Skolemennesker kender saa godt. Da Moderen tilsidst ganske tabte Herredømmet over ham og stod magtesløs overfor de stadigt voksende Forsømmelser, besluttede jeg efter Samraad med Edwards Lærere og efter deres indstændige Anmodning - thi et saadant Tilfælde er jo ikke uden Smittefare - at anmode Værgeraadet om at tage sig af Drengen, og dette blev meddelt Moderen. Hun indfandt sig da paa Skolen og bad mig indtrængende, om der ikke først maatte blive forsøgt et sidste alvorligt Middel for at bringe Drengen paa rette Vej, da hun ville blive helt ulykkelig, hvis Værgeraadet tog ham.

Jeg foreslog hende da at anvende Skolens strengeste Straf: Anbringelse i Skolens Internat, og da det var i hendes egen Interesse, at Midlet kom til at virke eftertrykkeligt, eftersom et Tilbagefald vilde bevirke Bortsendelse, blev vi enige om - uden nogen som helst Indvending fra hendes Side, at han skulde sidde i Internatet i ti Dage. Den længste Tid, det hidtil havde været benyttet, havde været otte Dage.

Efter Drengens Indsættelse blev der af Moderens Familie under forskellige Foregivender gjort gentagne Forsøg paa at faa Drengen ud, før den aftalte Tid var udløben, men da de efter eget Sigende kom uden Moderens Vidende og altsaa uden Mandat fra hende, kunde jeg ikke tage Hensyn dertil. Først da Moderen overdrog Værgemaalet til sin Svoger, og denne gav skriftligt Bevis for, at han overtog det, ansaa jeg mig for berettiget til at lade Drengen komme ud.

Til Slutning endnu kun et Spørgsmaal til d'Hrr. Socialdemokrater.

Da Skolen her blev bygget, havde de Førerstillingen og Magten i Frederiksberg Kommunalbestyrelse, Skolekommission og Byggeudvalg. Vilde der, da de havde Tegningerne til Skolebygningen til Gennemsyn og Sanktion - Internatet var paa Tegningen anbragt i Kælderen i Skolestuen; men Skolebetjenten fik senere Lov til at faa det flyttet over til sin Bolig - vilde der, spørger jeg, den Gang ikke have været en passende og god Anledning til at stryge det paa Tegningen og derved gøre Begyndelsen til Afskaffelse af dette Straffemiddel, som de nu er saa indignerede over? De sanktionerede imidlertid baade Tegning og Internat, og derfor mener jeg, at de ogsaa har en lille del af Ansvar for, at det bliver benyttet.

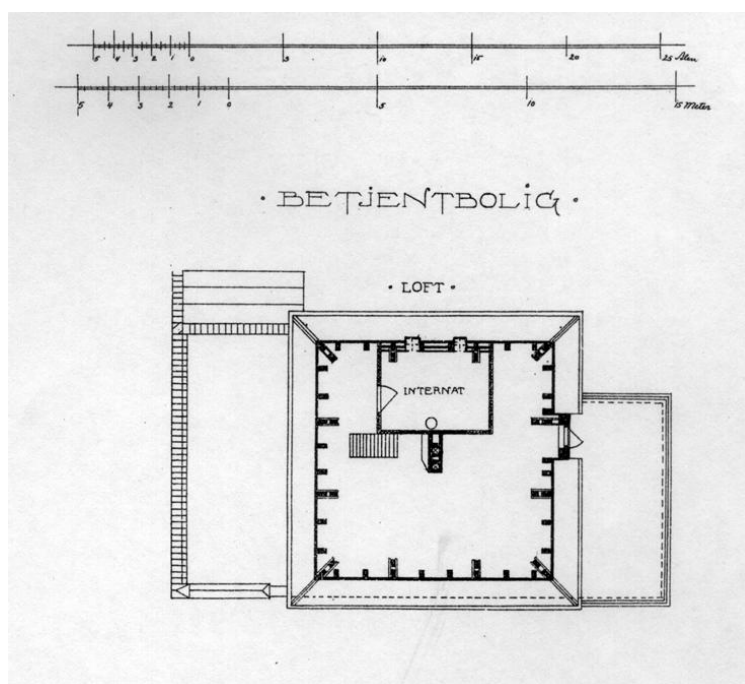
Skolen paa Duevej, den 20. Juni. – *P. Jerndorff-Jessen.*"

I en tilføjelse til redegørelsen skrev han 24. juni i bladet, at det slet ikke var nødvendigt med en ministeriel resolution for at ophæve internaterne ude på Frederiksberg, og ingen behøvede at gå til skolekommission og kommunalbestyrelse for at få brugen af dem afskaffet; den var afskaffet i samme øjeblik, forældrene nægtede at lade deres børn internere.

For at få ophævet den forældede ministerielle resolution henvendte *Social-Demokraten* sig til ministeren. Der var intet han personligt hellere ville, men han måtte have en henvendelse fra skolemyndighederne på Frederiksberg. Af skoledirektør Thorbjørnsen fik bladet at vide, at en sådan henvendelse måtte ske fra skolekommissionen, hvis formand for tiden var bortrejst.

Så henvendte man sig til "vor partifælle" kommunalbestyrelsesmedlem Friis-Skotte i hans egenskab af medlem af skolekommissionen. Han lovede at rejse sagen i skolekommissionens første møde.

Folkeskolen, medlemsblad for Danmarks Lærerforening, havde 3. juli en omtale af brugen af internater i Frederiksberg kommuneskoler. Det forekom bladet at harmonere mindre godt med tidens syn på børneopdragelse, at man opretholdt dem. Men når lederne af bevægelsen mod internaterne faldt over lærerne med grovheder, fordi internaterne benyttedes, måtte der protesteres.

Arkitektens tegning fra 1907 af skolebetjentens loft med internatet.

Det var sommerferie, og der skulle gå en rum tid, før der skete videre i sagen. 3. september var der møde i skolekommissionen, hvor formanden Joakim Larsen indledte en forhandling om "hvilke midler har skolen til overfor skulkende og vagabonderende børn at fremtvinge regelmæssig skolegang" og om skolernes benyttelse af internat. På forslag af formanden vedtog man:

"Da internaterne blev oprettede, gik man ud fra, at forældrene ville påskønne den bistand, man herved tilbød dem til opdragelsen af vanskelige børn. Af den misfornøjelse med internaterne, som i den seneste tid er kommet til orde, synes det at fremgå, at denne forudsætning nu er glippet, hvorfor skolekommissionen (skønt den finder den mod skolen i denne anledning fremkomne misstemning i hovedsagen ubegrundet) beslutter, at internaterne i fremtiden ikke skal anvendes til internering, og som følge heraf er den betænkt på at finde andre midler til at modarbejde skulkeri og andre alvorlige forseelser af børn i kommuneskolerne.

Friis-Skotte og Nielsen kan ikke tiltræde den i parentes indeholdte udtalelse. Når mindretallet ikke har kunnet slutte sig til den nævnte bemærkning, skyldes dette, at denne, som man meget vel i al almindelighed kan tiltræde, i den foreliggende forbindelse også dækker den vedkommende inspektørs forhold."³⁷

Social-Demokraten gengav sejrstolt vedtagelsen dagen efter. Bladet forstod "vore partifællers" forbehold, når det erindrede, "at inspektør Jerndorff-Jessen på Duevejens Skole spærrede et både fysisk og åndeligt unormalt barn inde i ensomt Fængsel i 10 dage og nætter".

Pensionist 1922-42

Jerndorff-Jessen var 69 år og havde tilbragt 44 år ved Frederiksberg skolevæsen, da han efter sin ansøgning blev afskediget af kongen 29. april 1922 i nåde og med pension fra 30. september. Hans pension udgjorde $\frac{2}{3}$ af embedsindtægten eller 5.346,67 kr.³⁸

Få dage efter at være blevet pensionist forlod han med sin hustru huset på Duevej for at rejse til Italien, hvor de i de følgende fire måneder boede på Pension Garda ved Gardasøen. Da de efter tre dages rejse var fremme ved målet, skrev hustruen hjem til sin mor og fortalte begejstret om rejsen: "Ja, Mor Du kan tro jeg ser meget. Tænk at det er Din Lucie der er ude at rejse med Møllerens Peter fra Fyen".

Der er bevaret en rundskrivelse fra Jerndorff-Jessen til hele familien påbegyndt 19. november 1922. Heri fortæller han om deres tilværelse ved Gardasøen. Tiden gik med daglige gåture og udflugter i omegnen, men han arbejdede også med sine oversættelser. De stod op klokken ca. 8. En halv time senere spiste de morgenmad, hvorpå de gik op og arbejdede, hun med at strikke og han med at oversætte. Klokken ca. 10 gik de den første tur. Klokken ca. 11½ var de hjemme igen og arbejdede til frokostklokken lød klokken 12½. Om eftermiddagen tog de tit på en længere tur og arbejdede derefter til middag klokken 18½. Efter nogle timer i "salonen" gik de i seng ved 22-tiden. Hans arbejde med oversættelser til Aller tog ham 3-4 gange så lang tid, som når han havde sin skrivemaskine. De skulle skrives dobbelt og så rent og tydeligt, som de var trykt, og han skulle helst have oversat så meget her, så der var oplag nok i den tid, de agtede at føre en mere vagabonderende tilværelse mod syd. Ved enkelte forsøg på sprogstudium var han kommet på det rene med, at hans ret høje alder desværre havde svækket hans åndsevner og hukommelse i den grad, at det ville blive et frygteligt slid for ham at lære italienske gloser, som havde meget lidt forbindelse med det smule sprogforråd, han i forvejen sad inde med.

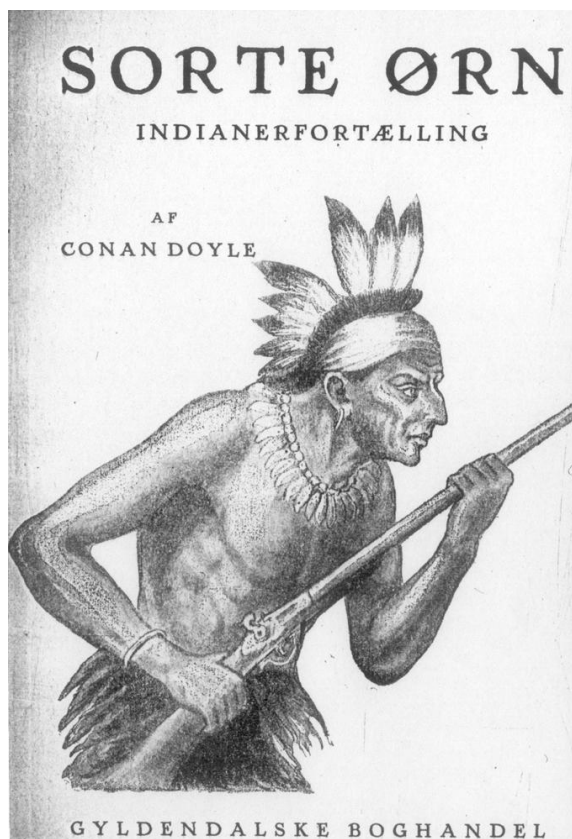
Der er bevaret et brev fra Pension Garda påbegyndt 13. januar 1923 fra Lucie til hendes mor. Heri skriver hun, at hun glæder sig til det, der venter dem sydpå. Det fremgår af brevet, at hendes ældste søster Louise sammen med sin mand, pensioneret skoleinspektør på Skolen på Solbjergvej Alfred Bindslev og datteren Marie Louise ventedes til Italien, hvor Jerndorff-Jessen og hans Lucie sammen med dem skulle rejse længere mod syd i februar. Hun bad sin mor sige til Louise, at hvis hendes mand skrev til Dinesens, måtte han huske at bemærke et *solværelse*, som de selv havde fået løfte på. Så der er ingen tvivl om, at Rom var et af rejsemålene, og at de her agtede at slå sig ned hos "Værtinden i Rom", altså på Marie Dinesens pension. Jerndorff-Jessen havde nu afsluttet arbejdet til Aller, men egentlig uventet modtaget en bog fra Martin til oversættelse.

Der findes tilsyneladende intet skriftligt bevaret om deres oplevelser på rejsen mod syd. Men hermed var deres ophold i Italien ikke slut. I juli befandt de sig i Gries, en forstad til Bozen (ital. Bolzano) ca. 80 km nord for Gardasøen i den italienske del af Tyrol, hvor et flertal af befolkningen var tysktalende. Da Jerndorff-Jessen havde et udmærket tysk talesprog, havde han ingen sprogproblemer under opholdet i Sydtyrol. Et brevkort fra datteren Betty dateret Bozen-Gries 2. juli 1923 og sendt til bedstemoren i København fortæller, at hun sammen med søsteren Ellen var på besøg hos forældrene der.

Hvor længe de blev i Italien vides ikke med sikkerhed. Det er muligt, at de nåede hjem til Alfred Bindslevs begravelse 4. september 1923. Hjemme i Danmark skulle de finde sig en lejlighed, og

det skulle være på Frederiksberg. I den første tid fik de logi hos Alfred Bindslevs enke på Segelckesvej 4, og senere hos Jerndorff-Jessens 87-årige svækkede svigermor. I maj 1924 kunne de endelig flytte ind i lejligheden på Lauritz Sørensens Vej 2, 2. sal, på Frederiksberg. Her boede Jerndorff-Jessen til sin død i 1942. Hans enke overlevede ham til hun døde 92 år gammel 1. april 1959. I vejviseren fra 1961 står lejligheden i sønnens navn, og måske var det under oprydningen i hendes ejendele, at han tog vare på bl.a. de tidligere omtalte breve fra Rider Haggard til hans far. Året efter flyttede han til Bengtstasvej 1, 1. sal, i Hellerup.

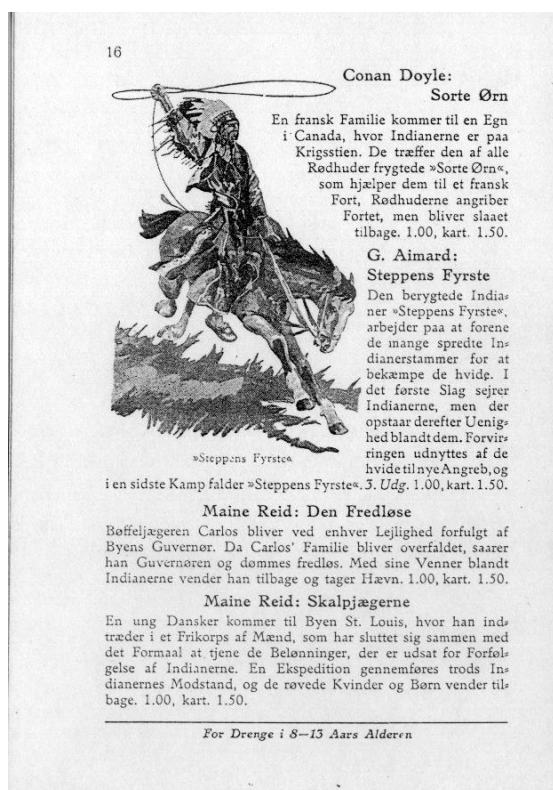
Som pensionist genoptog Jerndorff-Jessen sin virksomhed som oversætter for Gyldendal, hvor han tidligere havde oversat tre af den amerikanske forfatter Edward S. Ellis' indianerfortællinger, "Ulvøve", "Falkefod" og "Pelsjægerne", som udkom i 1902-03 og siden var blevet genudsendt to gange, sidst i 1926-27. Endvidere havde Gyldendal i 1904 udgivet "Sorte Ørn" efter A. Conan Doyles "The Refugees", som han havde bearbejdet for ungdommen. I en annonce i *Berlingske Tidende* 16. december 1904 om Gyldendalske Boghandels børnebøger hed det, at indianernes liv afgav fængslende læsestof for børn, og den yndest, de tidligere udkomne fortællinger fra samme oversætters hånd havde vundet, var en borgen for, at også "Sorte Ørn" ville vinde sig en plads på en årstid, da børnelitteratur er særlig anvendelig som gaver.

I 1904 oversatte Jerndorff-Jessen "The Refugees" af A. Conan Doyle under titlen "Sorte Ørn", der i 1919 kom i andet oplag.

Gyldendal må have fået mod på at udgive flere af Ellis' bøger i Jerndorff-Jessens oversættelse, og i sin høje alder sad han hjemme på Lauritz Sørensens Vej og oversatte 18 andre af Ellis' indianerbøger, der udkom i årene 1929-39. Anmelderne af børne- og ungdomsbøger i *Bogens Verden* udviste stor ringeagt for Ellis' produktion, men bemærkede intet om oversætterens kvalifikationer. To af bøgerne blev betegnet som overflødige i et børnebibliotek, og om en tredje hed det, at den var mikset sammen efter den for røver- og indianerhistorier almindelige recept og mindst lige så værdiløs, som den slags plejer at være. Da Ellis' bog "I Sortfødternes Land" udkom i 1938, skrev *Bogens*

Verden, at den som alle de andre gav et forvrænget, for ikke at sige forløjet billede af indianeren. Drengene slugte imidlertid disse bøger, hvoraf de fleste blev genudsendt, således opnåede "Pelsjægerne" fra 1903 sin femte genudsendelse i 1973.

"Gyldendals Børnebøger er de bedste i Aar" skrev forlaget i sine kataloger i 1930'erne. I 1934 omtalte kataloget 5 af Jerndorff-Jessens oversættelser af indianerbøger: "Sorte Ørn" af Conan Doyle og "Nybyggerne paa Flodprammen", "Mellem Guldgravere og Indianere", "En Ven i Nøden" og "Det tabte Spor" af Edward S. Ellis. (Det Kgl. Bibl. Småtryksamlingen).

Den stadig aktive 85-årige Jerndorff-Jessen og hans hustru i Lindevangen tæt ved Lauritz Sørensens Vej. (Foto P. Jerndorff-Jessen jun.).

I 1933 kunne den stadig flittige oversætter fejre sin 80-årsdag. Det foregik hos svigersønnen dyrlæge Herman Beyer i Tranekær på Langeland. Herman Beyer blev født i Grenå 4. juni 1883, tog dyrlægeeksamen i 1906, havde praksis i Tranekær fra 1918 og blev i sit andet ægteskab gift med Veronique Jerndorff-Jessen 12. marts 1927. De havde datteren Agnes Vera, der blev født 30. april 1931. Han døde 9. marts 1946 og blev altid derefter tituleret "godsdyrlægen" af sin enke. Fødselsaren har været omgivet af slægt og venner og har nok også modtaget mange lykønskninger ude fra. Dertil kom en halv snes fingerede telegrammer fra bl.a. Rider Haggard, Sherlock Holmes, Christian 10., Edward S. Ellis, De forenede Lakridsfabrikker, Walter Scott, Arthur Conan Doyle og Frederick Marryat. De var forfattet af sønnen og fyldt med fiffige indfald, f.eks. er Beyer blevet til Ale og Beer i de engelske. Efter frembæring på en bakke blev de læst op til stor morskab og klapsalver fra selskabet. Sådanne opdigtede festtelegrammer var en af sønnens specialiteter.

Den 24. april 1934 skrev Gyldendal til ham, at han med sit arbejde med Ellis' bøger havde været en udmærket medarbejder gennem årene, og hvis han havde en eller to ny Ellis, så var de villige og glade aftagere af disse. Af andre breve fra Gyldendal fremgår, at honoraret for oversættelse var 200 kr. per bog, og at hans sidste oversættelser blev honoreret med dette beløb 8. juni 1939. Et brev fra sønnen 25. april 1939 oplyser, at der var fastlagt et samarbejde mellem Gyldendal og ham med hensyn til videreførelsen af hans far arbejde. Ellis' bog "Vildkatten", der udkom i sønnens oversættelse i 1940, blev dog det eneste resultat af dette samarbejde.³⁹

Jerndorff-Jessens søn havde sin debut som forfatter i 1933. Han brugte aldrig det første af sine fornavne, men skrev under navnet Peter Jerndorff-Jessen i 1930'erne en række drengebøger, der bl.a. var inspireret af hans erfaringer fra ophold som cowboy i Argentina og Texas. Han var medarbejder ved *Drengebladet*, som han i 1936 fyldte med sine rejseberetninger og fantasifulde noveller.

Da Jerndorff-Jessen 12. april 1938 fyldte 85 år bragte *Politiken* under "Dagens Portræt" hans billede med en hyldest fra *Hudibras*, som skrev:

"En Mand, som Forfatteren af disse Linjer - og med ham formodentlig alle hans jævnaldrende Læseheste - engang betragtede som Verdens største Forfatter, ja saagar *Verdens eneste Forfatter*, fylder i Dag 85 Aar. Det er P. Jerndorff-Jessen, fhv. Skoleinspektør (hvem vidste det?) og Leverandør af "avtoriserede Oversættelser" (hvem vidste ikke det?) af snart sagt alt, hvad vi har slugt af spændende Børnebøger. Man erhvervede en ny Martin-Bog, greb Papirkniven, stillede Posen med Salmiakpastiller parat paa Sofaens Armlæn, krøllede sig godt sammen i Hjørnet og slog op paa Titelbladet: "Elefantjægeren", avtoriseret Oversættelse ved P. Jerndorff-Jessen. Det var lige saa godt, som naar Teksten begyndte i Biografen "Cirkuskongen", Seriefilm i 12 Afdelinger. Og saa var der endda ingen af os, der anede, hvad "avtoriseret" betød.

Skoleinspektør Jerndorff-Jessen er Fynbo, men siden 1878 har han haft sin Gerning ved københavnske Skoler, først ved Niels Ebbesensvej Skole, senere ved Solbjergvej Skole og fra 1906 som inspektør ved Skolen paa Duevej, der for sin Tid var kendt som en Mønsterskole. I 1922 tog Skoleinspektøren sin Afsked og trak sig tilbage for at nyde sit velfortjente Otium. En udmærket Skolemand, agtet af Kollegerne, elsket af Eleverne, dygtig og forstaaende, levende i sin Undervisning, forstandig som Administrator o.s.v.

Oversætteren Jerndorff-Jessen er ogsaa Fynbo. Han tog fat i 1880 og drømmer ikke om at holde op endnu. Men man tager Fejl, hvis man tror at staa over for en ny Dr. *Jekyll* og Mr. *Hyde*. Vel slugte vi i sin Tid ogsaa en Del Jerndorff-Jessen'er i "Det røde Aftenblad", som var forbuden Lektüre, men Oversætterens Gerning blev udført i fuld Forstaaelse med Skoleinspektøren. Da Nick Carter-Litteraturen grasserede voldsomst blandt Skoleungdommen, sagde Skoleinspektøren til Oversætteren, at han skulde se at finde noget, som virkningsfuldt kunde modvirke den amerikanske Detektivs stærke Tag i den opvoksende Ungdoms Sind. Skoleinspektøren var klog; han vidste, at man ikke naaede nogen Vegne med Forbud, men hvis man kunde give Ungerne noget ordentligt at læse - og det "ordentlige"

maatte samtidig være lige saa forrygende spændende som Nick Carter - saa og kun saa var der en Chance for at knockoute Mesterdetektiven. Inspektøren og Oversætteren tog Kampen op, de var to mod én, men Hensigten helliger Midlet: Nick Carter gik i Madrassen og blev talt ud. *Lange John Silver* og *Ivanhoe* tog hans Plads.

Jerndorff-Jessens Produktion nærmer sig det fantastiske. Og hvad skulde vi have gjort uden ham? Han skaffede os *Rider Haggards* Romaner om *Umslopogaas* og hans vidunderlige Kølle, om *Hun* og *Maiwas Hævn* og *Heksen Gagol*, der, om vi husker ret, blev klemmt ihjel i en Sesam-Dør, *Stevensons* "Skatteøen", *Walter Scott*, *Kingsley*, *Barrie* og *Goldschmidt*, ind imellem puttede han *Fergus W. Hume* og *H. de Vere Stachpoole*, han redigerede hele *Martins Junior*-Serie, nappede en enkelt Marryat fra *Erling Stensgård*, hver Uge dukkede hans Navn op i "Familie-Journalen" og i flere andre Blade, hele Romaner spyede han fra sig paa en Aften, naar Familien troede, han rettede Stile - og hvem kan nogensinde glemme ham *Sherlock Holmes*? Ogsaa denne skarpsindige Særling fra Baker Street lærte at tale Dansk i Skoleinspektørens Laboratorium sammen med *Lestrade*, *Dr. Watson* og *Professor Moriarty*.

Nu ved vi, at "avtoriseret" ikke er et afrikansk Krigsraab, og at *Jerndorff-Jessen* ikke er Verdens største og eneste forfatter, men hvad han maatte have sat til af Glimmerglans i *Tidens Løb*, har han rigelig taget ind igen i den Respekt for hans store Indsats paa det danske Bogmarked, som vi Læseheste har faaet for ham."⁴⁰

Sønnen fortalte i et brev til Gyldendal 28. marts 1939, at hans far stadig gik i biografen, ofte en gang om ugen.⁴¹ Så han har sikkert oplevet Metro-Goldwyn-Mayers filmatisering af Stevensons sørøverroman "Skatteøen" i 1935 og gjort sig nogle tanker om problemet med at reducere de mange ord i bogen, som det måske ville tage ti timer at læse, til en forestilling på halvanden time. Det vides ikke, om han har kunnet forlige sig med, at filmen forsøgte at være mindre blodig end bogen, som han oversatte i 1887. I filmen slår Lange John Silver således Tom ned med sin krykke, hvor han i bogen begravede sin kniv to gange til skæftet i den forsvarsløses krop.⁴²

Jerndorff-Jessen var 89 år gammel, da han døde 24. maj 1942. *Politiken* bragte 26. maj en nekrolog med hans fotografi under overskriften "Conan Doyles Oversætter død". Avisen skrev, at han indtil få dage før sin død oversatte noveller til ugebladene.

Sønnen mindedes mange år senere sin far i den tidligere omtalte artikel om farens oversættelser af *Rider Haggards* bøger. Han døde 92 år gammel i sit hjem i Nivå 17. juni 1993.

P. Jerndorff-Jessen fotograferet 19. april 1942 i sit hjem 5 uger før han døde.(Foto Jørgen Gregersen).

Noter

1. RA. Tyrstrup herred. Bibog 13, p. 213.
2. RA. Tyrstrup herred. Bibog 16, p. 420. Næste gang gården blev solgt 8. oktober 1862, omfattede handelen ikke aftægtshuset, og den ny ejer skulle præstere aftægt til Peder Jessen Møllers enke efter den 28 år gamle kontrakt, jf. bibog 27, p. 454. Thøre Moos var altså endnu ikke rejst over til sønnen i Blommenslyst på Fyn.
3. RA. Odense herred. Skøde- og panteprotokol 1853-55, nr. 482.
4. Skaarup Seminarium 1803-1903. B. Personalhistoriske Meddelelser. Odense 1903, p. 1. Foran afsnittet er indsat den her gengivne silhuet af Peter Jerndorff Storm.
5. RA. Odense herred. Skøde- og panteprotokol 1858-60, nr. 209.
6. RA. Odense herred. Skøde- og panteprotokol 1860-62, nr. 451 og 825 samt skøde- og panteprotokol 1886-87, nr. 317.
7. Lærerne og Samfundet. Jubilæumsskrift 1814-1914. Red. Carl Poulsen og W.Th. Benthin. København 1913, bd. 3, p. 593.
8. P. Jerndorff-Jessen: Fra Halvfjerdserne. Gjalder-Hornet, 1916, p. 18 f.
9. RA. Min. for Kirke- og Undervisningsvæsenet. 2. kontor. Ansøgninger om overlærerembeder m.v. 1850-1915. P. Jerndorff-Jessen. Hans ansøgning af 7. januar 1906 til kongen om embedet som skoleinspektør er vedlagt genparter af skolelærerexamen og anbefalinger.
10. FS. Skolevæsenet. Skolekommissionens journalsager 1877-78. Tilsynsførende ved skolevæsenet, docent N.J. Fjord underskrev 17. april 1878 udtog af ansøgninger om timelærer- og timelærerindepladser til 1. maj 1878. Først blandt lærerne nævnes P. Jerndorff-Jessen.
11. FS. Skolevæsenet. Skolekommissionens journalsager 1906. Oversigt over Jerndorff-Jessens lærervirksomhed 1875-98.
12. LAS. N. Zahles Seminarium. En lille håndskrevet bog benævnt: "Fortegnelse over de Elever, der i Aarene 1862-1884 have taget Skolelærerindeexamen fra N. Zahles Cursus for Almue lærerinder".
13. A. Falk-Jensen og H. Hjorth-Nielsen: Candidati og examinati juris 1736-1936. København 1955, p. 94.
14. Nekrolog i Nordisk Boghandlertidende, 24. marts 1899, p. 71.
15. Ét af seks breve fra Rider Haggard til Peter Jerndorff-Jessen, hvorefter dette og to andre er bevaret i original i Henrik Okkels samling af papirer om Peter Jerndorff-Jessens slægt. Peter Jerndorff-Jessen jun. har i Bogens Verden, 1991, p. 145 f., skrevet en artikel om brevene med titlen "En berømt engelsk vikingebeundrer".
16. Aleks. Frølund: Dansk boghandels historie 1482 til 1945. 1974, p. 160.
17. FS. Skolevæsenet. Skolekommissionens journalsager 1887-88.
18. Som note 17.
19. LAS. Frederiksberg birk . Skødeprotokol 1887-88, p. 363, og skødeprotokol 1899-1901, p. 627.
20. Jf. note 16, p. 278.
21. FS. Skolevæsenet. Skolekommissionens journalsager 1896.
22. FS. Skolevæsenet. Skolekommissionens journalsager 1897.
23. LAS. Frederiksberg birk. Skifteprotokol V, 1903, p. 249.
24. FS. Skolevæsenet. Skolekommissionens journalsager 1903.
25. Som note 24.
26. Jf. note 9. Jerndorff-Jessens første ansøgning om embedet som skoleinspektør 1903.
27. FS. Skolevæsenet. Skolekommissionens journalsager 1906.
28. Jf. note 9.
29. Som note 27.
30. Peter Jerndorff-Jessen jun.: Mine erindringer. I. Barndom og ungdom 1903-1920. Dateret Nivå, 1. juli 1982.

31. Jf. note 16, p. 302.
32. H. Rider Haggard: Rural Denmark and its lessons. London 1911, p. 159.
33. Jf. note 32, p. 68.
34. Annonce i Politiken, 16. oktober 1911.
35. Dansk Skolestat I, 1933, p. 627 og 634.
36. Pjækkeri straffes med 10 dages indespærring på skolen. Fogtdals Illustreret Tidende, juni 1995, p. 3.
37. FS. Skolevæsenet. Skolekommissionens forhandlingsprotokol 1911-1919, p.128.
38. FS. Skolevæsenet. Skolekommissionens journalsager 1922.
39. Det Kongelige Bibliotek. Det Gyldendalske arkiv.
40. Politiken har ikke kunnet oplyse, hvem der skjulte sig under pseudonymet Hudibras.
41. Som note 39.
42. Peter Jerndorff Jessen jun.: Et interessant pædagogisk Eksperiment. Folkeskolen, 7. februar 1935, p.76 f.

FS Frederiksberg Stadsarkiv
LAS Landsarkivet for Sjælland m.v.
RA Rigsarkivet

P. Jerndorff-Jessen ved skrivemaskinen i lejligheden på
Lauritz Sørensensvej 2, 2. th., Frederiksberg. 1926
Fotograferet af sønnen Peter Jerndorff-Jessen jun.

